

Socialutskottets betänkande 2023/24:SoU11

Alkohol, narkotika, dopning, tobak och spel

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden, främst med hänvisning till pågående arbete. Motionsyrkandena handlar bl.a. om ANDTS-strategin, den svenska alkoholpolitiken och detaljhandelsmonopolet samt narkotikapolitiken.

I betänkandet finns 18 reservationer (S, SD, V, C, MP).

Behandlade förslag

Cirka 100 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2023/24.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	7
Utskottets överväganden	8
ANDTS-strategin	8
Utskottets ställningstagande	11
Alkoholfrågor	12
Utskottets ställningstagande	24
Narkotikafrågor	26
Utskottets ställningstagande	40
Tobaksfrågor	42
Utskottets ställningstagande	49
Spelberoende	49
Utskottets ställningstagande	52
Motioner som bereds förenklats	52
Utskottets ställningstagande	52
Reservationer	53
1. ANDTS-strategin, punkt 1 (C, MP)	53
2. Svensk alkoholpolitik och detaljhandelsmonopolet, punkt 2 (S, V, MP)	53
3. Åldersgränsen för att köpa alkohol på Systembolaget, punkt 3 (C)	54
4. Vissa andra regleringar på alkoholområdet, punkt 4 (C)	55
5. Systembolagets informations- och forskningsuppdrag, punkt 5 (C)	55
6. Alkoholens skadeverkningar, punkt 6 (SD)	56
7. Alkoholens skadeverkningar, punkt 6 (V, MP)	56
8. Narkotikapolitiken, punkt 7 (S)	57
9. Kartläggning av narkotikasituationen i Sverige, punkt 8 (SD)	58
10. Nationellt mål om minskad narkotikadödlighet, punkt 9 (S)	58
11. Naloxon, punkt 10 (S, V, C, MP)	59
12. Övriga frågor om narkotikarelaterade dödsfall, punkt 11 (SD)	59
13. Förebyggande arbete mot missbruk bland unga, punkt 12 (V, MP)	60
14. Klassificering av narkotika, punkt 14 (SD)	60
15. Tobak och tobaksfria nikotinprodukter, punkt 16 (S, MP)	61
16. Tobak och tobaksfria nikotinprodukter, punkt 16 (V)	61
17. Ny utredning om tobaks- och nikotinprodukters skadeverkningar, punkt 17 (SD)	62
18. Spelberoende, punkt 19 (SD)	62
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	64
Motioner från allmänna motionstiden 2023/24	64
<i>Bilaga 2</i>	
Motionsyrkanden som avstyrks av utskottet	75

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

ANDTS-strategin

1. ANDTS-strategin

Riksdagen avslår motion

2023/24:2493 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkande 47.

Reservation 1 (C, MP)

Alkoholfrågor

2. Svensk alkoholpolitik och detaljhandelsmonopolet

Riksdagen avslår motionerna

2023/24:465 av Karin Rågsjö m.fl. (V) yrkande 10,

2023/24:1001 av Kalle Olsson och Anna-Caren Säterberg (båda S) och

2023/24:2617 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkande 111.

Reservation 2 (S, V, MP)

3. Åldersgränsen för att köpa alkohol på Systembolaget

Riksdagen avslår motionerna

2023/24:1626 av Niels Paarup-Petersen (C) och

2023/24:2493 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkande 44.

Reservation 3 (C)

4. Vissa andra regleringar på alkoholområdet

Riksdagen avslår motionerna

2023/24:296 av Joar Forssell (L),

2023/24:1277 av Carl Nordblom (M),

2023/24:1788 av Niels Paarup-Petersen (C) yrkandena 1 och 2,

2023/24:2272 av Carl Nordblom (M) och

2023/24:2493 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkande 42.

Reservation 4 (C)

5. Systembolagets informations- och forskningsuppdrag

Riksdagen avslår motion

2023/24:2493 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkande 41.

Reservation 5 (C)

6. Alkoholens skadeverkningar

Riksdagen avslår motionerna

2023/24:465 av Karin Rågsjö m.fl. (V) yrkandena 7 och 8 samt

2023/24:2067 av Carina Ståhl Herrstedt m.fl. (SD) yrkande 3.

Reservation 6 (SD)

Reservation 7 (V, MP)

Narkotikafrågor

7. Narkotikapolitiken

Riksdagen avslår motion

2023/24:2617 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkande 115.

Reservation 8 (S)

8. Kartläggning av narkotikasituationen i Sverige

Riksdagen avslår motion

2023/24:2067 av Carina Ståhl Herrstedt m.fl. (SD) yrkande 6.

Reservation 9 (SD)

9. Nationellt mål om minskad narkotikadödlighet

Riksdagen avslår motion

2023/24:2617 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkande 110.

Reservation 10 (S)

10. Naloxon

Riksdagen avslår motion

2023/24:1638 av Niels Paarup-Petersen (C) yrkandena 2 och 3.

Reservation 11 (S, V, C, MP)

11. Övriga frågor om narkotikarelaterade dödsfall

Riksdagen avslår motionerna

2023/24:287 av Joar Forssell (L),

2023/24:1605 av Niels Paarup-Petersen (C) yrkande 6 och

2023/24:2067 av Carina Ståhl Herrstedt m.fl. (SD) yrkande 4.

Reservation 12 (SD)

12. Förebyggande arbete mot missbruk bland unga

Riksdagen avslår motion

2023/24:465 av Karin Rågsjö m.fl. (V) yrkande 1.1.

Reservation 13 (V, MP)

13. Behandling av personer med missbruksproblem

Riksdagen avslår motionerna

2023/24:1605 av Niels Paarup-Petersen (C) yrkande 7 och

2023/24:2437 av Beatrice Timgren (SD).

14. Klassificering av narkotika

Riksdagen avslår motionerna

2023/24:1291 av Hanna Westerén (S) och

2023/24:2067 av Carina Ståhl Herrstedt m.fl. (SD) yrkande 5.

Reservation 14 (SD)

15. Mätningar av narkotika och andra dopningsmedel

Riksdagen avslår motion

2023/24:1050 av Roland Utbult (KD) yrkandena 1–3.

Tobaksfrågor

16. Tobak och tobaksfria nikotinprodukter

Riksdagen avslår motionerna

2023/24:136 av Björn Tidland (SD),

2023/24:465 av Karin Rågsjö m.fl. (V) yrkande 12,

2023/24:1037 av Anna Wallentheim och Sofia Skönnbrink (båda S) och

2023/24:2617 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkande 113.

Reservation 15 (S, MP)

Reservation 16 (V)

17. Ny utredning om tobaks- och nikotinprodukters skadeverkningar

Riksdagen avslår motion

2023/24:2067 av Carina Ståhl Herrstedt m.fl. (SD) yrkande 8.

Reservation 17 (SD)

18. Rökförbudet

Riksdagen avslår motion

2023/24:307 av Joar Forssell (L).

Spelberoende

19. Spelberoende

Riksdagen avslår motion

2023/24:2067 av Carina Ståhl Herrstedt m.fl. (SD) yrkande 13.

Reservation 18 (SD)

Motioner som bereds förenklat

20. Motioner som bereds förenklat

Riksdagen avslår de motionsyrkanden som finns upptagna under denna punkt i utskottets förteckning över avstyrkta motionsyrkanden.

Stockholm den 7 mars 2024

På socialutskottets vägnar

Christian Carlsson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Christian Carlsson (KD), Fredrik Lundh Sammeli (S), Carina Ståhl Herrstedt (SD), Johan Hultberg (M), Yasmine Bladelius (S), Carita Boulwén (SD), Mikael Dahlgvist (S), Jesper Skalberg Karlsson (M), Anna Vikström (S), Malin Höglund (M), Karin Rågsjö (V), Christofer Bergenblock (C), Mona Olin (SD), Ulrika Westerlund (MP), Leonid Yurkovskiy (SD), Karin Sundin (S) och Jakob Olofsgård (L).

Redogörelse för ärendet

I betänkandet behandlar utskottet ca 100 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2023/24. Motionsyrkandena handlar bl.a. om ANDTS-strategin, den svenska alkoholpolitiken och detaljhandelsmonopolet samt narkotikapolitiken. Av dessa behandlas ca 60 motionsyrkanden i förenklad ordning eftersom de tar upp samma eller i huvudsak samma frågor som riksdagen har behandlat tidigare under valperioden.

Förslagen i motionerna finns i bilaga 1. De motionsförslag som bereds förenklat finns i bilaga 2.

Vid sammanträdet den 5 december 2023 informerade utredare Thomas Lindén utskottet om Narkotikautredningens slutbetänkande *Vi kan bättre! Kunskapsbaserad narkotikapolitik med liv och hälsa i fokus* (SOU 2023:62).

Den 27 februari 2024 besökte utskottet Systembolaget AB:s huvudkontor för att få information om Systembolagets verksamhet och om bolagets arbete med sitt samhällsuppdrag inom ramen för regeringens ANDTS-strategi.

Utskottets överväganden

ANDTS-strategin

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om ANDTS-strategin.
Jämför reservation 1 (C, MP).

Motionen

I kommittémotion 2023/24:2493 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkande 47 föreslås ett tillkännagivande om att stärka kommunernas och regionernas förutsättningar för att genomföra ANDTS-strategin. Regeringen bör enligt motionärerna ge en lämplig myndighet i uppdrag att se över hur detta bäst kan genomföras.

Pågående arbete

En samlad strategi för alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobakspolitiken samt spel om pengar 2022–2025

I mars 2022 beslutade regeringen om en strategi för alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobakspolitiken samt spel om pengar 2022–2025, den s.k. ANDTS-strategin (skr. 2021/22:213). Syftet med strategin är att ange mål och inriktning för hur samhällets insatser inom ANDTS-området ska genomföras, samordnas och följas upp under perioden 2022–2025. ANDTS-strategin ska bidra till de övergripande målen för ANDT-respektive spelpolitiken:

- ett samhälle som är fritt från narkotika och dopning
- minskade medicinska och sociala skador orsakade av alkohol
- minskat tobaksbruk
- minskade skadeverkningar av överdrivet spelande.

ANDTS-strategin omfattar hela befolkningen. Den sträcker sig från förebyggande arbete och brottsbekämpning till vård och stöd, och den inkluderar insatser som syftar till att begränsa både tillgängligheten och efterfrågan. De övergripande målen för ANDTS-politiken kompletteras i strategin av en målstruktur med sju långsiktiga mål:

- Tillgången till alkohol, narkotika, dopningsmedel och tobaks- och nikotinprodukter samt skadeverkningarna av spel om pengar ska minska.
- Barn och unga ska skyddas mot skadliga effekter orsakade av alkohol, narkotika, dopningsmedel, tobaks- och nikotinprodukter och spel om pengar.

- Antalet barn och unga som börjar använda narkotika, dopningsmedel och tobaks- och nikotinprodukter eller debuterar tidigt med alkohol och spel om pengar ska minska.
- Antalet personer som utvecklar skadligt bruk eller beroende av alkohol, narkotika, dopningsmedel, tobaks- och nikotinprodukter och spel om pengar ska minska.
- Personer med skadligt bruk eller beroende ska utifrån sina förutsättningar och behov ha tillgång till vård och stöd av god kvalitet.
- Antalet personer som dör och skadas på grund av sitt eget eller andras bruk av alkohol, narkotika, dopningsmedel, tobaks- och nikotinprodukter eller spel om pengar ska minska.
- En folkhälsobaserad syn på ANDTS inom EU och internationellt.

Till målen knyts prioriterade insatsområden som ska vägleda genomförandet, samordningen och uppföljningen under strategiperioden.

Organisation och styrning i det förebyggande arbetet

Folkhälsomyndigheten har i uppdrag att stödja genomförandet av ANDTS-politiken (S2021/03343). I uppdraget ingår att föreslå hur en långsiktigt hållbar utveckling, förvaltning och spridning av kunskapsbaserade arbetsätt och metoder bör organiseras. Syftet med detta är att stödja det lokala och regionala ANDTS-förebyggande arbetet. I maj 2022 återrapporterade Folkhälsomyndigheten uppdraget i Förslag för kunskapsbaserat förebyggande ANDTS-arbete på lokal och regional nivå – återrapportering av uppdrag från regeringen. I rapporten föreslår Folkhälsomyndigheten att

- samordning av nationell förvaltning av ANDTS-metoder testas under en pilotperiod på tre år
- ett prioriteringsforum för en systematisk, transparent och samverkad bild av kunskapsbehov kopplat till ANDTS bildas
- kunskapsbaserad forskning för ANDTS-arbete utforskas utifrån erfarenheter från forskning, profession och civilsamhälle
- samverkan mellan ANDTS-samordning och nationell kunskapsstyrning stärks utifrån stödstrukturen för folkhälsoarbetet.

Rapporten ingår som en del i en delredovisning till regeringen tillsammans med tre andra rapporter: Nationella myndigheters verksamhet inom ANDTS 2021, Länsstyrelsernas ANDTS-arbete 2021 och Utvecklingen i förhållande till ANDTS-politiken 2021.

Rapporterna bereds inom Regeringskansliet.

För att utveckla och skapa förutsättningar för ett stärkt främjande och förebyggande arbete och en god vård och omsorg i samband med riskbruk, skadligt bruk eller beroende av ANDTS har Socialstyrelsen i uppdrag att stödja genomförandet av ANDTS-politiken inom sina verksamhetsområden (S2021/03341). I uppdraget ingår att verka för ett effektivt och kunskapsbaserat arbete och i övrigt ta initiativ, utforma och genomföra insatser utifrån

de prioriteringar som myndigheten bedömer som angelägna för att uppnå strategins mål, bl.a. avseende kartläggning och uppföljning av missbruks- och beroendevården. Uppdraget ska redovisas senast den 31 mars 2026.

Vidare har länsstyrelserna ansvar för att samordna och utveckla det förebyggande ANDTS-arbetet i länen i enlighet med förordningen (2012:606) om samordning inom alkohol-, narkotika-, dopnings-, tobaks- och spelområdet. Länsstyrelserna samordnar regionala aktörer, ger stöd till kommunerna och finns representerade i den nationella samordningen på området. Länsstyrelserna har även ett tillsynsansvar i fråga om tobak och alkohol inom vilket det ingår att stödja kommunernas arbete.

Tidigare riksdagsbehandling

Motionsyrkanden om ANDTS-strategin

Motionsyrkanden om ANDTS-strategin behandlades senast i betänkande 2022/23:SoU19 Alkohol, narkotika, dopning, tobak och spel. Motionsyrkandena avstyrktes. Riksdagen biföll utskottets förslag till riksdagsbeslut (prot. 2022/23:83).

Tillkännagivande om en ny ANDTS-strategi m.m.

Utskottet föreslog i betänkande 2020/21:SoU25 En förnyad strategi för politiken avseende alkohol, narkotika, dopning, tobak och nikotin samt spel om pengar 2021–2025 (prop. 2020/21:132) att regeringens proposition skulle avslås. Utskottet föreslog även ett antal tillkännagivanden till regeringen:

- Regeringen bör återkomma med ett förslag till ny ANDTS-strategi.
- Regeringen bör återkomma med ett förslag till nytt övergripande mål som tar hänsyn till de varierande skadeverkningar som olika tobaks- och nikotinprodukter kan orsaka.
- Regeringen bör ge i uppdrag åt Socialstyrelsen att klargöra de gradskillnader av ANDT-produkters skadeverkningar som är vetenskapligt påvisade.
- Regeringen bör ge i uppdrag åt Socialstyrelsen att genomföra kartläggningar i syfte att förbättra beroendevården.
- Regeringen bör utreda möjligheterna att skapa ett nationellt kompetenscentrum för ANDTS-prevention m.m.

Den 15 juni 2021 biföll riksdagen utskottets förslag till riksdagsbeslut (rskr. 2020/21:375).

Tillkännagivande om ANDTS-strategin

Utskottet föreslog i betänkande 2021/22:SoU25 En samlad strategi för alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobakspolitiken samt spel om pengar 2022–2025 (skr. 2021/22:213) ett tillkännagivande till regeringen om att den skyndsamt bör genomföra de beslut som riksdagen fattade den 15 juni 2021

om ANDTS-strategin (s. 24–25, 2 res. S och MP). Riksdagen biföll utskottets förslag till riksdagsbeslut (rskr. 2021/22:422–423).

I regeringens skrivelse 2022/23:75 Riksdagens skrivelser till regeringen – åtgärder under 2022 anförde regeringen följande (s. 252–253):

Riksdagen har tillkännagett för regeringen det som utskottet anför om att regeringen skyndsamt bör genomföra de beslut som riksdagen fattade den 15 juni 2021 om ANDTS-strategin (bet. 2021/22:SoU25 s. 24). Regeringen har gett Folkhälsomyndigheten, Statens beredning för medicinsk och social utvärdering och Socialstyrelsen i uppdrag att sammanställa och tillgängliggöra kunskap om olika tobaks- och nikotinprodukters skadeverkningar. Uppdraget ska redovisas senast den 30 juni 2023. Utredningen om lustgas och vissa frågor inom alkohol- och tobaksområdet (S 2022:14) har i uppdrag att se över vissa frågor inom alkohol- och tobaksområdet, och därtill närliggande frågor samt analysera behovet av förändringar och förtydliganden av regelverken (dir. 2022:111). I utredningens uppdrag ingår att analysera konsekvenserna av en eventuell förändring av det övergripande målet för ANDT-politiken som tar hänsyn till de varierande skadeverkningar som olika tobaks- och nikotinprodukter kan orsaka, bl.a. i förhållande till Sveriges internationella åtaganden och EU-rätten. Uppdraget ska redovisas senast den 31 oktober 2023. Därefter avser regeringen att ta ställning till ett möjligt ändrat övergripande mål för ANDTS-politiken inbegripet förslag till ny ANDTS-strategi i enlighet med tillkännagivandena i betänkande 2020/21:SoU25. Folkhälsomyndigheten har haft ett uppdrag att lämna förslag på hur en långsiktigt hållbar utveckling, förvaltning och spridning av kunskapsbaserade arbetssätt och metoder bör organiseras för att stödja det lokala och regionala ANDTS-förebyggande arbetet (S2021/03343). Uppdraget redovisades den 1 maj 2022 och ärendet bereds för närvarande i Regeringskansliet. Punkten är inte slutbehandlad.

Utskottets ställningstagande

Folkhälsomyndigheten har haft i uppdrag att lämna förslag på hur en långsiktigt hållbar utveckling, förvaltning och spridning av kunskapsbaserade arbetssätt och metoder bör organiseras för att stödja det lokala och regionala ANDTS-förebyggande arbetet (S2021/03343). Uppdraget redovisades i maj 2022 och bereds inom Regeringskansliet. Utskottet anser inte att riksdagen behöver ta några initiativ när det gäller motion 2023/24:2493 (C) yrkande 47. Motionsyrkandet bör avslås.

Alkoholfrågor

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om bl.a. svensk alkoholpolitik och detaljhandelsmonopolet, åldersgränsen för att köpa alkohol på Systembolaget, Systembolagets informations- och forskningsuppdrag samt alkoholens skadeverkningar.

Jämför reservation 2 (S, V, MP), 3 (C), 4 (C), 5 (C), 6 (SD) och 7 (V, MP).

Motionerna

Svensk alkoholpolitik och detaljhandelsmonopolet

I kommittémotion 2023/24:2617 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkande 111 föreslås ett tillkännagivande om att värna den restriktiva alkoholpolitiken. Motionärerna anser bl.a. att det – för att minska de medicinska och sociala skadeverkningarna av alkohol – är viktigt att bibehålla den svenska, restriktiva, alkohollagstiftningen. Viktiga verktyg i den svenska alkoholpolitiken är att på olika sätt begränsa tillgången till alkohol, bl.a. genom införselregler, åldersgränser, försäljningsmonopol och en aktiv prispolitik.

I kommittémotion 2023/24:465 av Karin Rågsjö m.fl. (V) yrkande 10 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör tillsätta en utredning med uppdraget att ta fram förslag på restriktioner mot kommersiell förmedling av alkohol som riskerar att undergräva detaljhandelsmonopolets rättsliga ställning.

I motion 2023/24:1001 av Kalle Olsson och Anna-Caren Säterberg (båda S) föreslås ett tillkännagivande om att regeringen skyndsamt bör värna intentionerna bakom den svenska alkoholpolitiken och vidta åtgärder för att tappa till de kryphål som Winefinder-domen har blottlagt.

Åldersgränsen för att köpa alkohol på Systembolaget

I kommittémotion 2023/24:2493 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkande 44 föreslås ett tillkännagivande om att åldersgränsen för både servering och köp av alkohol bör vara identisk med myndighetsåldern på 18 år. Det finns enligt motionärerna inte längre lika tydliga skäl till att åldersgränsen på Systembolaget inte ska följa myndighetsåldern.

I motion 2023/24:1626 av Niels Paarup-Petersen (C) föreslås ett tillkännagivande om att åldersgränsen för att köpa alkohol på Systembolaget bör sänkas från 20 år till 18 år.

Vissa andra regleringar på alkoholområdet

I kommittémotion 2023/24:2493 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkande 42 föreslås ett tillkännagivande om att effektivisera förebyggande insatser och

tillsyn på alkoholområdet genom att se över och modernisera lagstiftningen. Regleringar som inte kan motiveras utifrån ett folkhälsoperspektiv bör enligt motionärerna avskaffas. Det innebär t.ex. att se över det s.k. animeringsförbudet och de detaljerade reglerna om bildbruken i marknadsföringen.

I motion 2023/24:1277 av Carl Nordblom (M) föreslås ett tillkännagivande om att se över möjligheterna att slopa kravet på serveringstillstånd och särskilt tillstånd för provsmakning av egenproducerade drycker som är gjorda av råvaror från den egna gården. Med anledning av detta bör regeringen enligt motionären se över möjligheterna att stryka den aktuella bestämmelsen.

I motion 2023/24:2272 av Carl Nordblom (M) föreslås ett tillkännagivande om att överväga möjligheten att göra Stockholms stad till testkommun för Systembolag som har söndagsöppet, längre öppettider resterande dagar samt försäljning av kylda drycker.

I motion 2023/24:1788 av Niels Paarup-Petersen (C) yrkande 1 föreslås ett tillkännagivande om att det ska vara tillåtet för Systembolaget att sälja alkoglass. I yrkande 2 föreslås ett tillkännagivande om att det ska vara tillåtet för Systembolaget att sälja kyld dryck.

I motion 2023/24:296 av Joar Forssell (L) föreslås ett tillkännagivande om att utreda flera omregleringar av reglerna om alkoholservering. Motionären anser att obetydlig servering till allmänheten, t.ex. på en frisörsalong, borde tillåtas utan tillståndsplikt.

Systembolagets informations- och forskningsuppdrag

I kommittémotion 2023/24:2493 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkande 41 föreslås ett tillkännagivande om att Systembolagets informations- och forskningsuppdrag bör flyttas till en lämplig myndighet med folkhälso-kompetens.

Alkoholens skadeverkningar

I kommittémotion 2023/24:2067 av Carina Ståhl Herrstedt m.fl. (SD) yrkande 3 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör verka för ökad kunskapsspridning om alkoholmissbruk och riskkonsumtion bland unga.

I kommittémotion 2023/24:465 av Karin Rågsjö m.fl. (V) yrkande 7 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör ge en lämplig myndighet i uppdrag att ta fram en nationell informationsinsats om alkoholkonsumtionens inverkan på hälsan, såsom den ökade risken för cancer. I yrkande 8 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör tillsätta en utredning med uppdraget att ta fram förslag på en långsiktig plan med åtgärder för att motverka alkoholens skadeverkningar.

Gällande rätt

Alkohollagen

Allmänna bestämmelser om försäljning

Av 3 kap 7 § alkohollagen (2010:1622) följer att alkoholdrycker och alkoholdrycksliknande preparat inte får säljas eller annars lämnas ut till den som inte har fyllt 20 år. För folköl gäller motsvarande den som inte har fyllt 18 år.

Alkoholdrycker och alkoholdrycksliknande preparat får serveras till den som har fyllt 18 år.

Partihandel m.m.

Av 4 kap. 4 § följer att spritdrycker, vin, starköl och andra jästa alkoholdrycker får föras in i landet endast av partihandlare samt av detaljhandelsbolaget för att bolaget ska kunna fullgöra den skyldighet som anges i 5 kap. 4 §. Detsamma gäller för alkoholdrycksliknande preparat som är skattepliktiga enligt lagen (2022:156) om alkoholskatt.

Utöver vad som anges i första stycket får spritdrycker, vin, starköl och andra jästa alkoholdrycker föras in

1. av den som har rätt till tullfrihet enligt 4 § lagen (1994:1547) om tullfrihet m.m.
2. av en enskild person som har fyllt 20 år och som har förvärvat dryckerna och själv transporterar dem till Sverige, eller som utför arbete på transportmedel, om dryckerna är avsedda för dennes eller dennes familjs personliga bruk eller som gåva till närstående för dennes eller dennes familjs personliga bruk
3. som proviant på fartyg eller luftfartyg enligt särskilda bestämmelser
4. av en enskild person eller i yrkesmässig befordran för en enskild person som har fyllt 20 år och som flyttat till Sverige, om dryckerna är avsedda för dennes eller dennes familjs personliga bruk
5. av en enskild person eller i yrkesmässig befordran för en enskild person som har fyllt 20 år och som har förvärvat dryckerna genom arv eller testamente, om dryckerna är avsedda för dennes eller dennes familjs personliga bruk
6. som enstaka gåvoförsändelse under yrkesmässig befordran från en enskild person i ett annat land till en enskild person i Sverige som har fyllt 20 år, om dryckerna är avsedda för dennes eller dennes familjs personliga bruk
7. av en enskild person som har fyllt 20 år genom yrkesmässig befordran eller annan oberoende mellanhand, om införseln sker från ett annat land inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet och dryckerna är avsedda för dennes eller dennes familjs personliga bruk
8. av den som har tillstånd enligt lagen (1999:446) om proviantering av fartyg och luftfartyg, om dryckerna är avsedda för användning i enlighet med tillståndet.

Detaljhandel

Av alkohollagen följer att det för detaljhandel med spritdrycker, vin, starköl och andra jästa alkoholdrycker ska finnas ett särskilt aktiebolag bildat för ändamålet (detaljhandelsbolaget). Bolaget ska ägas av staten (5 kap. 1 § första stycket). Endast detaljhandelsbolaget får bedriva detaljhandel med spritdrycker, vin, starköl och andra jästa alkoholdrycker (5 kap. 2 §). Detaljhandelsbolaget beslutar om försäljningsställets förläggning enligt riktlinjer i avtalet mellan staten och bolaget (5 kap. 3 §). Spritdrycker, vin, starköl och andra jästa alkoholdrycker och alkoholdrycksliknande preparat som inte hålls i lager av detaljhandelsbolaget ska anskaffas av bolaget på begäran av konsumenter (5 kap. 4 §).

Servering av alkoholdrycker

Av alkohollagen följer vidare att det för servering av spritdrycker, vin, starköl och andra jästa alkoholdrycker krävs tillstånd av den kommun där serveringsstället ligger (serveringstillstånd, 8 kap. 1 § första stycket). Serveringstillstånd kan beviljas för servering till allmänheten eller i en förening, ett företag eller ett annat slutet sällskap. Tillståndet kan avse servering året runt eller årligen under en viss tidsperiod (stadigvarande serveringstillstånd). Det kan även avse en enstaka tidsperiod eller ett enstaka tillfälle (tillfälligt serveringstillstånd). Stadigvarande tillstånd gäller tills vidare. Kommunen får dock om det finns särskilda skäl begränsa tillståndets giltighet till en viss tid. Serveringstillstånd kan gälla spritdrycker, vin, starköl och andra jästa alkoholdrycker eller en eller flera av dessa drycker (8 kap. 2 § första–tredje styckena).

Den som tillverkar alkoholdrycker eller alkoholdrycksliknande preparat från råvaror som produceras på den egna gården och som har ett stadigvarande serveringstillstånd har rätt att, efter anmälan till kommunen, vid tillverkningsstället erbjuda provsmakning av de egenproducerade dryckerna eller preparaten (8 kap. 7 §). Om sådant tillstånd saknas, får tillverkaren erbjuda provsmakning av egentillverkade alkoholdrycker eller alkoholdrycksliknande preparat vid tillverkningsstället efter särskilt tillstånd för provsmakning.

Ansökan om serveringstillstånd görs skriftligen. Kommunen får ta ut en avgift för prövningen. Kommunen får även ta ut en avgift för tillsyn av den som har serveringstillstånd och av den som bedriver anmälningspliktig detaljhandel med eller servering av folköl (8 kap. 10 § första–tredje styckena).

En ansökan om stadigvarande serveringstillstånd får inte bifallas utan att Polismyndigheten har fått yttra sig (8 kap. 11 § första stycket).

Av 8 kap. 15 § framgår att stadigvarande tillstånd för servering till allmänheten endast får medges om serveringsstället har ett eget kök i anslutning till serveringslokalen samt tillhandahåller lagad eller på annat sätt tillredd mat. Gästerna ska kunna erbjudas ett varierat utbud av maträtter. Efter kl. 23 får matutbudet begränsas till ett fåtal enklare rätter.

Tillsyn

Av 9 kap. 1 § 2 andra stycket följer att länsstyrelsen har tillsyn inom länet. Länsstyrelsen ska också biträda kommunerna med råd i deras verksamhet.

Kommunen och Polismyndigheten har tillsyn över efterlevnaden av de bestämmelser som gäller för servering av alkoholdrycker och alkoholdrycksliknande preparat (9 kap. 2 §). Kommunen och Polismyndigheten har också tillsyn över detaljhandeln med folköl. Kommunen ska upprätta en tillsynsplan som ska ges in till länsstyrelsen.

Dom från Högsta domstolen

Winefinder ApS är ett danskt bolag som genom e-handel säljer bl.a. vin till konsumenterna i Sverige. Winefinder ApS ägs av det svenska bolaget Winefinder AB. År 2019 väckte Systembolaget AB talan mot bolagen med yrkande om att bolagen vid vite skulle förbjudas att marknadsföra försäljning av alkoholdrycker till konsumenterna i Sverige med transportörer som anlitas av eller förmedlats genom bolagen. Enligt Systembolaget ger marknadsföringen intrycket att försäljningen är laglig, trots att den strider mot detaljhandelsmonopolet enligt alkohollagen (2010:1622). Patent- och marknadsdomstolen biföll Systembolagets yrkande. Patent- och marknadsöverdomstolen ändrade domen och avslog yrkandet. Högsta domstolen (HD) fastställde den 7 juli 2023 Patent- och marknadsöverdomstolens domslut (HD T 4709-22).

I sin dom konstaterade HD bl.a. att lagstiftaren har avsett att distansförsäljning, där alkoholdryckerna vid köpet finns i annan EU- eller EES-stat och därefter transporteras till Sverige av en transportör som anlitas av säljaren, ska vara tillåten enligt alkohollagen (4 kap. 4 § andra stycket 7). HD påpekade att då sådana gränsöverskridande köp är tillåtna, måste det som regel innebära att motsvarande försäljning inte samtidigt ska utgöra detaljhandel i strid med alkohollagen och därmed vara otillåten.

HD framhöll emellertid att detta inte kan förstås så att försäljningen är tillåten under alla förhållanden. En förutsättning är att säljaren inte är etablerad i Sverige och att försäljningsverksamheten inte äger rum på plats i Sverige. HD påpekade att det vid tydliga tecken på rent formella eller konstlade upplägg kan det finnas anledning att pröva om en påstådd etablering eller försäljning verkligen återspeglar de rätta förhållandena.

HD konstaterade sedan att det är det danska bolaget Winefinder ApS som har ingått köpeavtal med kunderna. Av utredningen framgick att Winefinder ApS var registrerat och hade sitt säte i Danmark (sedan 2005). De viner som hade beställts hade förvarats på ett lager i Danmark och bolagen hade betalat skatt och haft personal där. Det fanns mot denna bakgrund inte stöd för att etableringen skulle vara fiktiv. Det hade inte heller vidtagits konkreta försäljningsåtgärder på plats i Sverige.

Winefinder ApS hade därtill oberoende transportfirmor för att frakta vinet till konsumenterna i Sverige. Det saknade här enligt HD betydelse att

Winefinder ApS:s erbjudande till konsumenter innefattade att Winefinder ApS anlidade transportören.

Sammantaget fann HD att Winefinder ApS ensamt hade bedrivit en försäljningsverksamhet från Danmark som inte stred mot detaljhandelsförbudet i den svenska alkohollagen. Då verksamheten var laglig var marknadsföringen inte heller otillbörlig. HD påpekade slutligen att det inte var nödvändigt att tolka någon unionsrätt för att avgöra målet och att något förhandsavgörande från EU-domstolen därför inte behövde hämtas in.

Bakgrund

Den svenska alkoholpolitiken

Den svenska alkoholpolitikens mål är att främja folkhälsan genom att minska alkoholens medicinska och sociala skadeverkningar (prop. 2005/06:30, bet. 2005/06:SoU12, rskr. 2005/06:157). Målet ska nås genom sådana insatser som motverkar skadligt dryckesbeteende och bidrar till en minskad total alkoholkonsumtion. Den svenska alkoholpolitiken bygger på kunskapen om att tillgängligheten till alkohol har betydelse för utvecklingen av totalkonsumtionen och för alkoholskadornas omfattning. För att nå det alkoholpolitiska målet och åstadkomma en minskad konsumtion krävs en effektiv skyddslagstiftning. Grundläggande instrument är alkoholskatten, detaljhandelsmonopolet för alkoholdrycker liksom en restriktiv reglering av marknadsföring av alkohol.

Pågående arbete

Systembolaget Aktiebolag

Systembolagets uppdrag är att med ensamrätt, och med ansvar och god service, sälja sprit, vin, starköl och alkoholdrycksliknande preparat och att informera om alkoholens skadeverkningar. Bolagets verksamhet ska bedrivas så att hög kvalitet i utförandet av uppdraget säkerställs (Ägaranvisning för Systembolaget Aktiebolag).

Systembolaget informerar om alkoholens skadeverkningar på olika sätt. Bland annat publicerar Systembolaget alkoholorrporter som ska ge en samlad bild av forskning, statistik och trender kring alkoholen i Sverige. Systembolaget informerar också genom dotterbolaget IQ. Systembolaget avsätter varje år 10 miljoner kronor till alkoholforskning. Medlen fördelas av ett oberoende alkoholforskningsråd (systembolaget.se).

Kraven på Systembolaget preciseras i alkohollagen, i avtalet mellan Systembolaget Aktiebolag och staten, i ägaranvisningen samt i statens ägarpolicy och riktlinjer för bolag med statligt ägande.

Utredningen om lustgas och vissa frågor inom alkohol- och tobaksområdet

I juli 2022 tillsatte regeringen Utredningen om lustgas och vissa frågor inom alkohol- och tobaksområdet (S 2022:14) som ska se över vissa frågor inom alkohol- och tobaksområdet och därtill närliggande frågor samt analysera behovet av förändringar och förtydliganden av regelverken (dir. 2022:111). Syftet med uppdraget är att säkerställa en sammanhållen och systematisk reglering inom området för att uppnå en effektiv och rättssäker tillämpning till skydd för folkhälsan, med särskilt fokus på att uppnå en hög skyddsnivå för barn och unga.

Utredaren ska bl.a.

- analysera och lämna förslag på hur skyddet för barn och unga kan stärkas, bl.a. genom reglering av lustgas i berusningssyfte och frågor som berör marknadsföring av alkohol, produktkrav för tobak och nikotinprodukter, förbud mot langning av tobak och nikotinprodukter samt tobaks- och nikotinfri skoltid
- analysera hur en effektiv och enhetlig tillsyn av alkohol, tobak och nikotinprodukter kan uppnås
- göra en översyn av reglerna om förmedlings- och försäljningstjänster av alkoholdrycker samt bedöma behovet av ny reglering, och lämna nödvändiga författningsförslag
- bedöma om principen om folkhälsointressets företräde i alkohol-lagstiftningen kan förtydligas i enlighet med lagstiftningens intentioner och, om det bedöms finnas förutsättningar för detta, lämna nödvändiga författningsförslag.

När det gäller alkohollagens serveringsregler, provsmakning m.m. ska utredaren

- bedöma utrymmet för och behovet av lättnader i regelverket för att få serveringstillstånd samt överväga om kraven kan moderniseras, förenklas och förtydligas utan att göra avkall på skyddsintresset
- bedöma vilka förtydliganden som behövs i alkohollagen i fråga om t.ex. överblickbar yta, servering av folköl och brandsäkerhetskontroll
- analysera och bedöma vilka krav som bör ställas på arrangemang med provsmakning av folköl och andra alkoholdrycker
- om det bedöms finnas förutsättningar för detta, lämna nödvändiga författningsförslag.

När det gäller informationstexter om alkoholens skadeverkningar vid marknadsföring ska utredaren

- analysera och bedöma om några av de nuvarande informationstexterna om alkohol i marknadsföring bör tas bort, förtydligas eller målgruppsanpassas eller om det behöver läggas till ny informationstext

- analysera om det bör införas krav på att alla informationstexter används i lika stor utsträckning
- analysera om området där informationstexter krävs bör utvidgas
- om det bedöms finnas förutsättningar för detta, lämna nödvändiga författningsförslag.

Uppdraget skulle enligt direktivet redovisas senast den 31 oktober 2023. I maj 2023 beslutade regeringen om ett tilläggsdirektiv till utredningen (dir. 2023:71). Utredningen fick då i uppdrag att även

- analysera och ta ställning till om utformningen av förvaringsförbudet för alkoholdrycker och alkoholdrycksliknande preparat bör ändras
- analysera och ta ställning till om det ska införas ett förvaringsförbud för tobaksvaror och nikotinprodukter
- om det bedöms lämpligt, lämna nödvändiga författningsförslag.

Samtidigt förlängde regeringen utredningstiden. Uppdraget ska enligt tilläggsdirektivet redovisas senast den 31 mars 2024.

Effektivare folkhälsoinsatser genom hälsoekonomiska analyser

I februari 2024 gav regeringen en särskild utredare i uppdrag att lämna ändamålsenliga förslag på hur nuvarande uppföljningssystem av folkhälsopolitiken kan vidareutvecklas genom att kompletteras med hälsoekonomiska analyser (dir. 2024:21). Syftet är att kunna följa utvecklingen av samhällets kostnader för påverkbara riskfaktorer för ohälsa samt att kunna utvärdera större satsningar inom folkhälsopolitiken och kunna påvisa nyttan av dessa för både den enskilde och samhället. Vidare omfattar uppdraget att utvärdera alkoholpolitikens olika styrmedel i förhållande till det folkhälsopolitiska målet om att minska alkoholens medicinska och sociala skadeverkningar.

När det gäller uppdraget att utvärdera alkoholpolitikens olika styrmedel ska utredaren

- undersöka och utvärdera effekterna av alkoholpolitikens olika styrmedel ur ett folkhälsopolitiskt och samhällsekonomiskt perspektiv
- bedöma hur effektiva dessa styrmedel är samt hur väl de har uppfyllt sitt syfte, som är att uppnå det alkoholpolitiska målet om att främja folkhälsan genom att minska alkoholens medicinska och sociala skadeverkningar.

Uppdraget att utvärdera alkoholpolitiken görs bl.a. mot bakgrund av riksdagens tillkännagivande till regeringen om att genomföra en bred utvärdering av alkoholpolitiken (bet. 2021/22:SoU10, rskr. 2021/22:150).

Uppdraget ska redovisas senast den 31 oktober 2025.

Nationella riktlinjer för prevention och behandling vid ohälsosamma levnadsvanor

I september 2023 publicerade Socialstyrelsen information om nya gränsvärden som riktar sig till hälso- och sjukvården kring när vården bör erbjuda stöd till personer med riskbruk av alkohol. Gränsen för vad som räknas som ett riskbruk för män sänks till tio standardglas eller mer per vecka. Gränsen för kvinnor ligger kvar på samma nivå som tidigare, också tio standardglas. Som riskbruk räknas också intensivkonsumtion. Det definieras som fyra standardglas eller mer vid samma tillfälle, för både män och kvinnor, en gång i månaden eller oftare. Med riskbruk menas den gräns för alkoholkonsumtion när hälso- och sjukvården bör erbjuda stöd i form av exempelvis rådgivande samtal.

Socialstyrelsens definition av riskbruk grundar sig på en sammanvägd bedömning där hänsyn tagits bl.a. till den senaste forskningen, samråd med experter och andra myndigheter samt andra länders rekommendationer.

Av riktlinjerna framgår att alkohol ökar risken för skadliga konsekvenser som olycksfall eller sjukdom, exempelvis olika former av cancer. Ju mer alkohol man dricker, desto större risk. Hälso- och sjukvården har en viktig uppgift i att stödja personer med riskbruk av alkohol att dricka mindre.

De nya riskbruksgränserna ingår som en del i Socialstyrelsens nationella riktlinjer för prevention och behandling vid ohälsosamma levnadsvanor. Just nu pågår en översyn av riktlinjerna och som en första del i arbetet har riskbruk av alkohol setts över. Översynen av riktlinjerna om ohälsosamma levnadsvanor fortsätter under det kommande året. Myndigheten planerar att publicera en uppdaterad version planeras att publiceras under 2024.

Folkhälsomyndighetens kunskapsstöd m.m.

Folkhälsomyndigheten har bl.a. tagit fram kunskapsstödet Risk- och skyddsfaktorer för skador av alkohol hos barn och unga. Faktabladet sammanfattar resultaten från en kartläggande litteraturöversikt av nordisk forskning om risk- och skyddsfaktorer för barns och ungas alkoholkonsumtion och alkoholrelaterade skador. Översikten visar att många olika faktorer kan medverka till att barn och unga börjar använda alkohol eller får alkoholrelaterade skador. Det rör sig om allt från individuella faktorer till livsvillkor och levnadsvanor.

Folkhälsomyndigheten har även tagit fram rapporten Risk- och skyddsfaktorer för konsumtion och skador av alkohol hos barn, samt skador av alkohol hos unga vuxna. Rapporten redovisar resultat från en kartläggande litteraturöversikt av vetenskapliga artiklar baserade på nordiska studier om risk- och skyddsfaktorer för konsumtion och skador av alkohol hos barn samt skador av alkohol hos unga vuxna. Risk- och skyddsfaktorerna som har identifierats i översikten finns på olika nivåer, från individuella levnadsvanor till levnads- och arbetsförhållanden. Resultaten av översikten stärker betydelsen av ett förebyggande arbete och av att tidigt identifiera barn som exponeras för flera riskfaktorer. Översikten kan enligt myndigheten underlätta

kartläggning av situationen i ett län, en region eller en kommun genom att identifiera faktorer som kan förklara förekomsten och utvecklingen av konsumtion och skador av alkohol hos barn samt skador av alkohol hos unga vuxna.

Målgrupper för publikationerna är personer som arbetar förebyggande mot skador av alkohol inom kommuner, regioner och länsstyrelser samt på nationell nivå.

Initiativ för att öka kunskapen om sambandet mellan alkohol och cancer

Regeringen ingår årliga överenskommelser med Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) för att stödja arbetet med att utveckla cancervården och förebygga cancer. Utgångspunkten för överenskommelserna är den nationella cancerstrategin från 2009 och regeringens långsiktiga inriktning för framtidens cancervård från 2018.

I Jämlik och effektiv cancervård med kortare väntetider 2022 – Överenskommelse mellan staten och Sveriges Kommuner och Regioner (S2021/08202) gavs Regionala cancercentrum i samverkan i uppdrag att tillsammans med relevanta aktörer medverka till att allmänheten får evidensbaserad information baserad på den europeiska kodexen mot cancer, däribland information om alkoholens betydelse för ökad cancerrisk. Den europeiska kodexen mot cancer är ett initiativ startat av Världshälsoorganisationen (WHO) och är inriktat på åtgärder som privatpersoner kan vidta för att förebygga cancer. En av åtgärderna är att begränsa sitt intag av alkohol.

Med bakgrund av detta har Regionala cancercentrum i samverkan i samarbete med flera andra svenska organisationer initierat ett kunskaps-höjande initiativ för att öka kunskapen om sambandet mellan alkohol och cancer. Bakom initiativet står, förutom Regionala cancercentrum i samverkan, bl.a. Cancerfonden, Centralförbundet för alkohol och narkotikaupplysning, IOGT-NTO, Sveriges Läkarförbund, Nationellt programområde levnadsvanor, Svensk Sjuksköterskeförening, Sveriges landsråd för alkohol- och narkotikafrågor och Systembolaget (alkoholochcancer.se).

Svar på interpellation

Den 12 juni 2023 besvarade socialminister Jakob Forssmed (KD) en interpellation om en bred utvärdering av den svenska alkoholpolitiken (ip. 2022/23:380). Socialministern anförde bl.a. följande i sitt svar (prot. 2022/23:122):

Herr talman! Pontus Andersson har frågat mig när regeringen kommer att agera på riksdagens tillkännagivande om en utvärdering av den svenska alkohollagstiftningen. Pontus Andersson har även frågat mig om jag och regeringen kommer att låta riksdagen pröva frågorna om förlängda öppettider på lördagar och utökade leveransfönster för hemleverans, med anledning av att Systembolagets styrelse har uttryckt en vilja om

förändring i dessa frågor. Slutligen har Pontus Andersson frågat mig när jag räknar med att gårdsförsäljning blir lagligt i Sverige.

Riksdagen tillkännagav i februari 2022 för regeringen det social-utskottet anfört om en utvärdering av alkoholpolitiken. Utskottet ansåg att regeringen borde genomföra en bred och gedigen utvärdering av alkoholpolitiken. Enligt utskottet behövs en bred och gedigen utvärdering för att söka svar på hur effektiva politikens olika styrmedel är och hur dessa sammantaget fungerar samt i vilken utsträckning det alkoholpolitiska målet nås (bet. 2021/22:SoU10 sidan 20, rskr. 2021/22:150 punkt 2). Den nuvarande regeringen tillträdde i oktober 2022, och frågan bereds inom Regeringskansliet.

Pontus Andersson frågade mig i november 2022 om jag och regeringen kommer att låta riksdagen pröva frågan om längre öppettider på Systembolaget. Nu har frågan ställts på nytt, och mitt svar är detsamma som tidigare.

Systembolaget innehar i Sverige ensamrätten till detaljhandel med spritdrycker, vin, starköl och alkoholdrycksliknande preparat. Ensamrätten har ett socialpolitiskt syfte, att begränsa alkoholens medicinska och sociala skadeverkningar, vilket är en central del i den svenska alkoholpolitik som riksdagen har ställt sig bakom.

Ett av de viktigaste medlen för att genom monopolet nå detta syfte är möjligheten att begränsa tillgängligheten. Systembolaget får därför enligt alkohollagen (2010:1622) inte sälja alkoholhaltiga drycker till personer under 20 år och har enligt ett avtal med staten kontroll över butiks-etableringar och även öppettider inom ramen för de riktlinjer som bestäms av riksdagen. Att begränsa tillgängligheten till alkohol är enligt Världshälsoorganisationen, WHO, en av de mest effektiva åtgärderna för att minska alkoholskador.

Systembolaget har tidigare lyft frågan om utökade öppettider utifrån generellt ändrade köpbeteenden och bolagets legitimitet. Frågan om en utökning av öppettider måste dock ses utifrån den svenska alkoholpolitiken och dess socialpolitiska syfte, då en sådan utökning skulle innebära ökad tillgänglighet.

Sverige och flera andra medlemsstater har i fråga om införsel, smuggling och gränshandel framfört till EU att referensnivåerna för privatinförsel är för höga och därför bör justeras nedåt. Regeringen har fokus på att komma åt den illegala införseln av alkohol.

Mot denna bakgrund är det i nuläget inte lämpligt att ta initiativ till att Systembolagets öppettider på lördagar ska utökas.

Slutligen avseende Pontus Anderssons fråga om gårdsförsäljning: Gårdsförsäljningsutredningens (S 2020:15) betänkande En möjlighet till småskalig gårdsförsäljning av alkoholdrycker (SOU 2021:95) har remissbehandlats, och ett stort antal remissinstanser har svarat på remissen. Det sedvanliga arbetet med att bereda remissinstansernas synpunkter pågår. I detta arbete behöver bland annat frågans komplexitet och tänkbara konsekvenser beaktas. Regeringen ser positivt på att möjliggöra småskalig gårdsförsäljning av alkoholhaltiga drycker under förutsättning att detaljhandelsmonopolet värnas.

Tidigare riksdagsbehandling

Motionsyrkanden om alkoholfrågor

Motionsyrkanden om alkoholfrågor behandlades senast i betänkande 2022/23:SoU19 Alkohol, narkotika, dopning, tobak och spel. Motionsyrkandena avstyrktes. Riksdagen biföll utskottets förslag till riksdagsbeslut (prot. 2022/23:83).

Tillkännagivande om gårdsförsäljning

Utskottet föreslog i betänkande 2017/18:SoU8 ett tillkännagivande till regeringen om gårdsförsäljning. Utskottet anförde följande i betänkandet (s. 19, 1 res. S, MP, V):

Den svenska produktionen av alkoholdrycker har utvecklats i snabb takt, och konsumenternas intresse för närproducerade alkoholdrycker i mindre upplagor är stort. Enligt utskottet bör regeringen, under förutsättning att Systembolagets detaljhandelsmonopol kan upprätthållas, verka för en lagstiftning som möjliggör gårdsförsäljning i begränsad utsträckning. Riksdagen bör ställa sig bakom det som utskottet anför och tillkännage detta för regeringen. Motionerna [...] bör bifallas. Motion [...] bör bifallas delvis.

Riksdagen biföll utskottets förslag till riksdagsbeslut (rskr. 2017/18:260). I regeringens skrivelse 2022/23:75 Riksdagens skrivelser till regeringen – åtgärder under 2022 anförde regeringen följande (s. 186):

Gårdsförsäljningsutredningen (S 2020:15) har sett över frågan om gårdsförsäljning av alkoholhaltiga drycker (dir. 2020:118). Utredningen skulle bland annat att göra en EU-rättslig analys av om och i sådant fall föreslå hur gårdsförsäljning av alkoholhaltiga drycker kan införas i hela landet under förutsättning att detaljhandelsmonopolet säkras. Gårdsförsäljningsutredningen redovisade sitt uppdrag den 8 december 2021 i betänkandet En möjlighet till småskalig gårdsförsäljning av alkoholdrycker (SOU 2021:95). Betänkandet har remissbehandlats. Punkten är inte slutbehandlad

Tillkännagivande om en utvärdering av alkoholpolitiken

Utskottet föreslog i betänkande 2021/22:SoU10 Alkohol-, narkotika-, tobaks-, dopnings- och spelfrågor ett tillkännagivande till regeringen om en utvärdering av alkoholpolitiken. Utskottet anförde följande i betänkandet (s. 20, 1 res. S, V, L, MP):

Utskottet anser att regeringen bör genomföra en bred utvärdering av alkoholpolitiken. En bred och gedigen utvärdering behövs för att söka svar på hur effektiva politikens olika styrmedel är och hur dessa sammantaget fungerar samt i vilken utsträckning de alkoholpolitiska målen nås. Riksdagen bör ställa sig bakom det som utskottet anför och tillkännage detta för regeringen. Därmed bör riksdagen bifalla motion [...]

Riksdagen biföll utskottets förslag till riksdagsbeslut (rskr. 2021/22:150). I regeringens skrivelse 2022/23:75 Riksdagens skrivelser till regeringen –

åtgärder under 2022 anförde regeringen att frågan bereds inom Regeringskansliet (s. 227).

Tillkännagivande om att se över frågan om serveringstillstånd i alkohollagen

I februari 2022 biföll riksdagen en reservation med ett tillkännagivande till regeringen om att se över frågan om serveringstillstånd i alkohollagen i syfte att skapa ett enklare och mindre godtyckligt regelverk (bet. 2021/22:SoU10 res. 7, rskr. 2021/22:150). I reservationen (M, SD, C, L) anfördes följande (s. 34):

Vi anser att regeringen bör se över frågan om serveringstillstånd i alkohollagen i syfte att skapa ett enklare och mindre godtyckligt regelverk. Bland annat bör man utreda ett slopande av dagens krav för stadigvarande serveringstillstånd om att serveringsställen måste ha eget kök i anslutning till serveringslokalen samt tillhandahålla lagad eller på annat sätt tillredd mat. Lagstiftningen behöver moderniseras och anpassas till dagens samhälle och det behöver bli enklare för seriösa aktörer att få stadigvarande serveringstillstånd än vad det är i dag.

I regeringens skrivelse 2022/23:75 Riksdagens skrivelser till regeringen – åtgärder under 2022 anförde regeringen följande (s. 227):

Utredningen om lustgas och vissa frågor inom alkohol- och tobaksområdet (S 2022:14) har i uppdrag att se över vissa frågor inom alkohol- och tobaksområdet och därtill närliggande frågor samt analysera behovet av förändringar och förtydliganden av regelverken (dir. 2022:111). Syftet med uppdraget är att säkerställa en sammanhållen och systematisk reglering inom området för att uppnå en effektiv och rättssäker tillämpning till skydd för folkhälsan, med särskilt fokus på att uppnå en hög skyddsnivå för barn och unga. Utredningen har bl.a. i uppdrag att bedöma utrymmet för och behovet av lättnader i regelverket för att få serveringstillstånd samt överväga om kraven kan moderniseras, förenklas och förtydligas utan att göra avkall på skyddsintresset. Uppdraget ska redovisas senast den 31 oktober 2023. Punkten är inte slutbehandlad.

Utskottets ställningstagande

Den svenska alkoholpolitikens mål är att främja folkhälsan genom att minska alkoholens medicinska och sociala skadeverkningar (prop. 2005/06:30, bet. 2005/06:SoU12, rskr. 2005/06:157). Målet ska nås genom sådana insatser som motverkar skadligt dryckesbeteende och bidrar till en minskad total alkoholkonsumtion. Grundläggande instrument i detta arbete är bl.a. detaljhandelsmonopolet för alkoholdrycker och en restriktiv reglering av marknadsföring av alkohol.

Utskottet noterar att regeringen nyligen har gett en särskild utredare i uppdrag att utvärdera alkoholpolitikens olika styrmedel i förhållande till det folkhälsopolitiska målet om att minska alkoholens medicinska och sociala skadeverkningar (dir. 2024:21). Uppdraget ska redovisas senast den 31 oktober 2025.

Vidare noterar utskottet att den pågående utredningen om lustgas och vissa frågor inom alkohol- och tobaksområdet (S 2022:14, dir. 2022:111) bl.a. har i uppdrag att göra en översyn av reglerna om förmedlings- och försäljningstjänster av alkoholdrycker samt bedöma behovet av ny reglering samt även bedöma om principen om folkhälsointressets företräde i alkohollagstiftningen kan förtydligas i enlighet med lagstiftningens intentioner. Uppdraget ska redovisas senast den 31 mars 2024 (dir. 2023:71).

Riksdagen behöver enligt utskottet inte ta några initiativ med anledning av motionerna 2023/24:465 (V) yrkande 10, 2023/24:1001 (S) och 2023/24:2617 (S) yrkande 111. Motionsyrkandena bör avslås.

Systembolaget får enligt alkohollagen inte sälja alkoholhaltiga drycker till personer under 20 år. Utskottet anser inte att riksdagen ska ta några initiativ till att sänka denna gräns. Motionerna 2023/24:1626 (C) och 2023/24:2493 (C) yrkande 44 bör avslås.

Utskottet noterar vidare att nämnda utredning (S 2022:14, dir. 2022:111 och 2023:71) även har i uppdrag att bl.a. bedöma utrymmet för och behovet av lättnader i regelverket för att få serveringstillstånd samt överväga om kraven kan moderniseras, förenklas och förtydligas utan att göra avkall på skyddsintresset samt analysera och bedöma vilka krav som bör ställas på arrangemang med provsmakning av folköl och andra alkoholdrycker. Utredningen ska även analysera hur en effektiv och enhetlig tillsyn av bl.a. alkohol kan uppnås. Uppdraget ska redovisas senast den 31 mars 2024. Utskottet anser inte att riksdagen bör ta några initiativ med anledning av motionerna 2023/24:296 (L), 2023/24:1277 (M), 2023/24:1788 (C) yrkandena 1 och 2, 2023/24:2272 (M) och 2023/24:2493 (C) yrkande 42. Motionsyrkandena bör avslås.

Systembolaget informerar om alkoholens skadeverkningar på olika sätt och avsätter varje år medel till alkoholforskning. Detta kompletterar det arbete som bedrivs av olika myndigheter och andra aktörer. Utskottet anser inte att riksdagen bör ta något initiativ med anledning av motion 2023/24:2493 (C) yrkande 41. Motionsyrkandet bör avslås.

Det är enligt utskottet extra viktigt att skydda barn och unga från bl.a. alkoholens skadeverkningar. Därför är det positivt att Utredningen om lustgas och vissa frågor inom alkohol- och tobaksområdet (S 2022:14, dir. 2022:111 och 2023:71) har ett särskilt fokus på att uppnå en hög skyddsnivå för barn och unga. Utskottet ser även positivt på att Folkhälsomyndigheten har tagit fram kunskapsstödet Risk- och skyddsfaktorer för skador av alkohol hos barn och unga och rapporten Risk- och skyddsfaktorer för konsumtion och skador av alkohol hos barn, samt skador av alkohol hos unga vuxna. Vidare välkomnar utskottet att Regionala cancercentrum i samverkan i samarbete med flera andra svenska organisationer har initierat ett kunskaphöjande initiativ för att öka kunskapen om sambandet mellan alkohol och cancer. Utskottet anser inte att det är nödvändigt att föreslå någon åtgärd från riksdagen med anledning av motionerna 2023/24:465 (V) yrkandena 7 och 8 samt 2023/24:2067 (SD) yrkande 3. Motionsyrkandena bör avslås.

Narkotikafrågor

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om bl.a. narkotikapolitiken, kartläggning av narkotikasituationen i Sverige, naloxon, förebyggande arbete mot missbruk bland unga och klassificering av narkotika.

Jämför reservation 8 (S), 9 (SD), 10 (S), 11 (S, V, C, MP), 12 (SD), 13 (V, MP) och 14 (SD).

Motionerna

Narkotikapolitiken

I kommittémotion 2023/24:2617 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkande 115 föreslås ett tillkännagivande om narkotikapolitiken. Motionärerna anser att en fortsatt restriktiv narkotikapolitik som samtidigt ökar tillgången till skadereducerande insatser bör vara vägledande även framåt. Enligt motionärerna behövs även tidiga, effektiva och tillgängliga insatser för att förebygga användning av narkotika, med särskilt fokus på unga.

Kartläggning av narkotikasituationen i Sverige

I kommittémotion 2023/24:2067 av Carina Ståhl Herrstedt m.fl. (SD) yrkande 6 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör överväga att kartlägga den nuvarande narkotikasituationen i Sverige. Det behövs även enligt motionärerna en grundläggande översyn av såväl tidigare som numera förd narkotikapolitik.

Nationellt mål om minskad narkotikadödlighet

I kommittémotion 2023/24:2617 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkande 110 föreslås ett tillkännagivande om att införa ett nationellt mål för dödlighet kopplat till missbruk.

Naloxon

I motion 2023/24:1638 av Niels Paarup-Petersen (C) yrkande 2 föreslås ett tillkännagivande om att naloxon bör delas ut inom missbruksvården samt till anhöriga. I yrkande 3 föreslås ett tillkännagivande om att poliser bör ges möjlighet att bära naloxon.

Övriga frågor om narkotikarelaterade dödsfall

I kommittémotion 2023/24:2067 av Carina Ståhl Herrstedt m.fl. (SD) yrkande 4 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör verka för att stärka arbetet med att motverka narkotikarelaterade dödsfall i Sverige.

I motion 2023/24:1605 av Niels Paarup-Petersen (C) yrkande 6 föreslås ett tillkännagivande om att utreda införandet av injektionsrum. Dessa kan enligt motionären bidra till att minska narkotikadödligheten.

I motion 2023/24:287 av Joar Forssell (L) föreslås ett tillkännagivande om att se över förutsättningarna för Statens haverikommission att utreda de många narkotikarelaterade dödsfallen bland unga.

Förebyggande arbete mot missbruk bland unga

I kommittémotion 2023/24:465 av Karin Rågsjö m.fl. (V) yrkande 1 i denna del föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör tillsätta en utredning med uppdraget att ta fram förslag på hur regioner och kommuner ska utveckla det förebyggande arbetet för unga i riskzonen för missbruk.

Behandling av personer med missbruksproblem

I motion 2023/24:2437 av Beatrice Timgren (SD) föreslås ett tillkännagivande om att prioritera tidig rehabilitering och behandling för dem som lider av missbruksproblem.

I motion 2023/24:1605 av Niels Paarup-Petersen (C) yrkande 7 föreslås ett tillkännagivande om att utreda om personer ska kunna fortsätta i behandling trots fortsatt användande av droger.

Klassificering av narkotika

I kommittémotion 2023/24:2067 av Carina Ståhl Herrstedt m.fl. (SD) yrkande 5 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör stärka arbetet med att motverka förekomsten och spridningen av nätdroger.

I motion 2023/24:1291 av Hanna Westerén (S) föreslås ett tillkännagivande om att se över lagstiftningen så att fler drogblandningar förbjuds.

Mätningar av narkotika och andra dopningsmedel

I motion 2023/24:1050 av Roland Utbult (KD) yrkande 1 föreslås ett tillkännagivande om en pilotstudie om systematiska mätningar av narkotika och andra dopningsmedel. I yrkande 2 föreslås ett tillkännagivande om ett nationellt system för bevakning av narkotikasubstanser i avloppsvatten och i yrkande 3 föreslås ett tillkännagivande om att utreda statens stöd till ett nationellt system för bevakning av narkotikasubstanser i avloppsvatten.

Gällande rätt

Lagen om kontroll av narkotika och förordningen om kontroll av narkotika

Enligt lagen (1992:860) om kontroll av narkotika 1 § definieras narkotika på samma sätt som i 8 § narkotikastrafflagen, dvs. som läkemedel eller hälsofarliga varor med beroendeframkallande egenskaper eller euforiserande

effekter eller varor som med lätthet kan omvandlas till varor med sådana egenskaper eller effekter och som på sådan grund är föremål för kontroll enligt en internationell överenskommelse som Sverige har biträtt eller av regeringen har förklarats vara att anse som narkotika enligt lagen.

Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Läkemedelsverket ska upprätta och kungöra förteckningar över narkotika.

Förteckningen över alla narkotikaklassificerade substanser finns i bilagan till förordningen (1992:1554) om kontroll av narkotika.

Lagen om förbud mot vissa hälsofarliga varor och förordningen om förbud mot vissa hälsofarliga varor

Lagen (1999:42) om förbud mot vissa hälsofarliga varor reglerar varor som på grund av sina inneboende egenskaper medför fara för människors liv eller hälsa och som används eller kan antas användas i syfte att uppnå berusning eller annan påverkan (1 §). Enligt 3 § får varor som avses i denna lag inte utan tillstånd

1. införas till landet
2. överlåtas
3. framställas
4. förvärvas i överlåtelsesyfte
5. anskaffas, bearbetas, förpackas, transporteras, förvaras eller på annat sådant sätt hanteras om varorna inte är avsedda för eget bruk
6. bjudas ut till försäljning
7. innehas.

En förteckning över alla hälsofarliga varor finns i bilagan till förordningen (1999:58) om förbud mot vissa hälsofarliga varor.

Förordningen med instruktion för Folkhälsomyndigheten

I 12 § förordningen (2021:248) med instruktion för Folkhälsomyndigheten anges att myndigheten ska bevaka och utreda behovet av narkotikaklassificering av varor som inte utgör läkemedel samt bevaka och utreda behovet av kontroll av varor enligt lagen (1999:42) om förbud mot vissa hälsofarliga varor.

Pågående arbete

Tidöavtalet

Tidöavtalet mellan Sverigedemokraterna, Moderaterna, Kristdemokraterna och Liberalerna innehåller bl.a. direktiv för ett samarbetsprojekt om hälso- och sjukvården. Av avtalet framgår följande när det gäller beroendevården (s. 9):

Personer med missbruksproblematik och beroendesjukdom ska ges en sammanhållen vård och behandling. Ansvar ska ligga på regionerna och en långsiktig plan ska arbetas fram för en bättre beroendevård i hela landet.

Stöd till närstående och barn behöver utvecklas, bland annat genom stödlinjer. Socialtjänstens ansvar för stöd i vardagen, till exempel i form av boende, sysselsättning och hjälp att utveckla egna resurser, ska kvarstå.

Vi kan bättre! Kunskapsbaserad narkotikapolitik med liv och hälsa i fokus

Den 26 oktober överlämnade Narkotikautredningen sitt slutbetänkande Vi kan bättre! Kunskapsbaserad narkotikapolitik med liv och hälsa i fokus (SOU 2023:62) till regeringen. Utredningen föreslår i sitt slutbetänkande hur en fortsatt restriktiv narkotikapolitik kan kombineras med ett effektivt narkotikaförebyggande arbete, en god missbruks- och beroendevård som innehåller insatser för skademinimering samt insatser för att ingen ska dö till följd av läkemedels- och narkotikaförgiftningar.

I det följande listas några av utredningens uppmaningar till regeringen och regionerna.

När det gäller dödligheten vid skadligt bruk eller beroende av narkotika uppmanas regeringen att

- anta ett program för att minska dödsfall till följd av narkotika- och läkemedelsförgiftningar samt komplettera regeringens vision med en konkret målsättning om att dödligheten ska ha minskat med minst 20 procent från 2022 års nivå fem år efter införandet av programmet
- ge Socialstyrelsen i uppdrag att analysera utvecklingen och situationen samt att leda genomförandet och uppföljningen av ett nationellt program för att minska antalet dödsfall till följd av narkotika- och läkemedelsförgiftningar
- anta en särskild lag om hantering av läkemedel utanför hälso- och sjukvården som verkar som opioidantagonister så att även personer utanför hälso- och sjukvården ska kunna överlämna naloxon och administrera det i en akut situation
- ge Socialstyrelsen i uppdrag att utreda hur dödsfallsutredningar inom området kan utformas för att på sikt stärka kunskapen om vilka åtgärder som bör vidtas för att minska antalet förgiftningsdödsfall till följd av narkotika eller läkemedel
- intensifiera arbetet med att förskriva naloxon till personer som använder narkotika eller har recept på opioidläkemedel.

Regionerna uppmanas att intensifiera arbetet med att förskriva naloxon till personer som använder narkotika eller har recept på opioidläkemedel.

För att parera ett allt snabbare införande av nya psykoaktiva substanser, ibland benämnda nätdroger, behövs enligt utredningen kontinuerligt uppdaterad kunskap om vilka substanser som förekommer på marknaden, tillsammans med snabba processer för kemisk och juridisk klassificering av dem. Flera länder har infört generisk klassificering där substanser regleras på gruppnivå. Utredningen har gjort en översikt av problemet och hur det hanteras i Sverige och internationellt och drar slutsatsen att dagens system fungerar

tillräckligt väl för att inte fördelarna med en förändring ska uppväga nackdelarna.

När det gäller förebyggande insatser uppmanas regeringen att

- ge Folkhälsomyndigheten i uppdrag att utifrån befintligt kunskapsläge utveckla ett målgruppsanpassat kunskapsstöd med kriterier för kvalitet i narkotikaförebyggande arbete samt genomföra utbildningar om kunskapsstödet på regional nivå
- fortsätta den pågående satsningen för ökat föräldrastöd som genomförs av Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd för att dels utveckla en jämlik tillgång till stöd i föräldraskapet för fler föräldrar, dels aktivt verka för att fånga upp de föräldrar som har störst behov av stödet
- ge Folkhälsomyndigheten i uppdrag att sammanställa aktuella vetenskapliga rön om hälsoeffekter kopplade till de vanligaste narkotiska substanserna samt att tillhandahålla en kunskapsbas som grund för olika aktörer
- stärka det narkotikaförebyggande arbetet genom att anta ett program för att förebygga narkotikaanvändning hos barn och unga
- ge länsstyrelserna i uppdrag att stödja kommunerna i genomförandet av programmet samt ge Folkhälsomyndigheten i uppdrag att leda genomförandet.

När det gäller vård- och stödinsatser vid skadligt bruk eller beroende uppmanas regeringen att

- ge Myndigheten för vård- och omsorgsanalys i uppdrag att utveckla en modell för uppföljning av vård och stöd för personer med skadligt bruk eller beroende
- ge Socialstyrelsen i uppdrag att utveckla övergripande indikatorer, främst med fokus på hälsoutfall av vården och dess tillgänglighet för personer med skadligt bruk eller beroende
- ge Socialstyrelsen i uppdrag att bidra med ett kunskapsstöd om hur ungdomsmottagningar kan nå unga med riskbruk
- ge en lämplig aktör i uppdrag att inrätta en anonym stödlinje samt stötta försök med digital vård för personer som använder narkotika
- avsätta särskilda medel inom omställningen till god och nära vård till upptäckt, tidiga insatser och effektiv samverkan mellan primärvård och specialiserad beroendevård
- ändra i hälso- och sjukvårdslagen för att tydliggöra hälso- och sjukvårdens ansvar för att samordna vården för barn eller unga som inte fyllt 21 år när det finns ett sådant behov
- ge Socialstyrelsen i uppdrag att utreda möjligheter att tidigt identifiera och stödja fler individer med adhd
- ge Socialstyrelsen och Läkemedelsverket i uppdrag att stödja genomförande av och lärande om ändamålsenlig förskrivning av narkotikaklassade läkemedel

- ge Tandvårds- och läkemedelsförmånsverket (TLV) i uppdrag att utreda mindre förpackningsstorlekar av narkotikaklassade läkemedel.

När det gäller läkemedelsassisterad behandling vid opioidberoende (LARO) uppmanas regeringen att

- ge Socialstyrelsen i uppdrag att revidera de nationella riktlinjerna för vård och stöd vid missbruk och beroende, kunskapsstödet för LARO samt föreskriften om LARO för att främja god, jämlik, tillgänglig och säker vård
- ge Socialstyrelsen i uppdrag att vidta nödvändiga åtgärder för att genom patientregistret kunna identifiera och följa vilka patienter som är ordinerade LARO samt vilka läkemedel som används
- utreda förutsättningarna för kostnadsfrihet för LARO-behandling och läkemedel under behandlingens första år
- inom ramen för det nationellt programområde psykisk hälsa ta fram ett personcentrerat vårdförlopp för opioidberoende personer med fokus på LARO
- erbjuda fler patienter tillgång till LARO och öka efterlevnaden av nationella riktlinjer, genom att huvudmännen främjar samverkan mellan vårdnivåer och tillämpning av ny kunskap för att öka tillgängligheten.

När det gäller skadereducerande insatser uppmanas regeringen att

- definiera det skadereducerande perspektivet som ”insatser, program och policyer som utan krav på drogfrihet syftar till att minska de hälsomässiga, sociala och ekonomiska skadorna av narkotikaanvändning för individer och samhället samt att öka livskvaliteten för enskilda”
- överväga att föreslå riksdagen att ändra målet för narkotikapolitiken som helhet från ”ett samhälle fritt från narkotika” till ”ett samhälle med minskade skador av narkotika”
- ge Socialstyrelsen i uppdrag att revidera de nationella riktlinjerna för vård och stöd vid missbruk och beroende så att de avspeglar den uppdaterade definitionen samt att föreslå metoder och arbetssätt i enlighet därmed
- ge Myndigheten för vård- och omsorgsanalys i uppdrag att kartlägga i vilken utsträckning omotiverade krav på drogfrihet förekommer som villkor för att ta del av olika insatser
- inkludera frågan om brukarum och s.k. drug checking inom ramen för en eventuell översyn av narkotikastrafflagen
- avsätta medel för att stimulera kunskapsutveckling inom området skadereducering och lågtröskelverksamheter så att kommuner och regioner, samt om möjligt även statliga aktörer, forskningsaktörer och civilsamhälle, kan genomföra och utvärdera pilotverksamheter och samverkansformer för att stärka det skadereducerande arbetet.

När det gäller sprututbyten och tillgång till sterila sprutor och kanyler uppmanas regeringen bl.a. att ändra lagen (2006:323) om utbyte av sprutor och

kanyler så att syftet även omfattar uppgiften att främja psykisk och fysisk hälsa.

Vidare uppmanas regeringen att ge Folkhälsomyndigheten i uppdrag att tillsammans med civilsamhället och målgruppen utreda vilket som är det bästa sättet för att ta fram och sprida upplysningar om olika substanser och värderingsfri information om risker till personer som använder narkotika.

När det gäller anhörigas situation uppmanas regeringen bl.a. att ge Nationellt kompetenscentrum anhöriga (NKA) ett särskilt uppdrag att bygga upp kunskap om anhöriga till personer med skadligt bruk eller beroende eller samsjuklighet samt att inrätta en nationell stödlinje för bl.a. anhöriga.

När det gäller insatser för att öka kunskap och kompetens uppmanas regeringen bl.a. att komplettera Socialstyrelsens instruktion så att myndigheten får ett tydligare och samlat ansvar, sektorsansvar, för genomförande av de nationella ANDTS-målen (alkohol, narkotika, dopning, tobak och spel om pengar) om vård, stöd och skadereducering med anknytning till Socialstyrelsens verksamhetsområde.

Regeringen uppmanas även att ge Forskningsrådet för hälsa, arbetsliv och välfärd (Forte) i uppdrag att, i dialog med andra relevanta myndigheter, utreda hur ett nationellt forskningscentrum kan inrättas för prevention, vård, stöd och skadereducering inom ANDTS-området. Forte bör även utreda förutsättningarna för att inrätta en tvärvetenskaplig forskningsskola inom området samt utreda och föreslå en rimlig nivå för statlig forskningsfinansiering inom ANDTS-området för att gradvis närma sig en nivå för ändamålet i paritet med andra jämförbara OECD-länder.

I utredningen finns ett kapitel som beskriver hur användningen i Sverige har utvecklats över tid, särskilt från 2014.

Utredningens betänkande bereds inom Regeringskansliet.

Utredningen om lustgas och vissa frågor inom alkohol- och tobaksområdet

Som nämnts ovan har regeringen tillsatt Utredningen om lustgas och vissa frågor inom alkohol- och tobaksområdet (S 2022:14, dir. 2022:111). Utredaren ska bl.a. analysera och lämna förslag på hur skyddet för barn och unga kan stärkas. Frågor som ingår i utredningsuppdraget är t.ex. reglering av lustgas i berusningssyfte, frågor som berör marknadsföring av alkohol, produktkrav för tobak och nikotinprodukter, förbud mot langning av tobak och nikotinprodukter och tobaks- och nikotinfri skoltid. Syftet med uppdraget är att säkerställa en sammanhållen och systematisk reglering inom området för att uppnå en effektiv och rättssäker tillämpning till skydd för folkhälsan, med särskilt fokus på att uppnå en hög skyddsnivå för barn och unga. Regeringen beslutade i maj 2023 att utvidga utredningens uppdrag i vissa avseenden och samtidigt förlängdes också utredningstiden (dir. 2023:71). Uppdraget ska slutredovisas till Socialdepartementet senast den 31 mars 2024.

Den svenska narkotikasituationen 2023

Folkhälsomyndigheten samordnar och rapporterar varje år ett antal uppgifter om narkotikasituationen i Sverige till EU:s narkotikamyndighet, Europeiska centrumet för kontroll av narkotika och narkotikamissbruk (ECNN). Rapporteringen omfattar bl.a. användning av narkotika, narkotikabeslag och narkotikarelaterad vård och dödlighet. Syftet är att ge EU och dess medlemsstater en objektiv överblick över EU:s narkotikasituation och narkotika-problem samt bidra till en faktabaserad grund för narkotikaförebyggande arbete.

Den 1 februari 2024 publicerade Folkhälsomyndigheten rapporten Den svenska narkotikasituationen 2023. Rapporten sammanfattar Sveriges narkotikasituation under 2022 (och delvis 2023) och innehåller främst uppgifter som Folkhälsomyndigheten tillsammans med flera andra myndigheter rapporterat till ECNN under 2023. Rapporten riktar sig till aktörer som arbetar med narkotikafrågor på exempelvis länsstyrelser, kommuner, regioner och ideella organisationer.

Uppdrag att stödja ett ökat tillgängliggörande av naloxon

I juni 2021 gav regeringen Socialstyrelsen i uppdrag att aktivt stödja ett ökat tillgängliggörande av naloxon (S2021/04973 och S2021/08111). Läkemedelsverket har ett uppdrag att bistå Socialstyrelsen i det arbetet (S2023/00677). I uppdraget ingår bl.a. att bidra till att utveckla och genomföra ett systematiskt arbete med att tillhandahålla naloxon för att minska antalet dödsfall till följd av opioidbruk. De iakttagelser som hittills har gjorts när det gäller ett ökat tillgängliggörande av naloxon ska tas till vara när uppdraget genomförs. Socialstyrelsen ska även föreslå insatser som kan genomföras för att tillgängliggöra naloxon för fler personer som behöver läkemedlet. Socialstyrelsen ska arbeta för att tillgängliggöra naloxon ytterligare i hela landet.

Socialstyrelsen ska i genomförandet av uppdraget samråda med Läkemedelsverket, Tandvårds- och läkemedelsförmånsverket, Folkhälsomyndigheten, Sveriges Kommuner och Regioner, Polismyndigheten, Kriminalvården, Statens institutionsstyrelse, brukar- och patientorganisationer samt andra berörda aktörer på området.

Uppdraget delredovisades i mars 2022 och 2023 och ska slutredovisas senast den 31 mars 2024.

Inom ramen för regeringsuppdraget att öka tillgängligheten till naloxon har Läkemedelsverket utrett möjligheten för receptfrihet för naloxon i form av nässpray. I november 2023 föreslog Läkemedelsverket en lösning som innebär att naloxon nässpray skulle kunna bli receptfritt, med rådgivning från apotekspersonalen till kunden. För att receptfrihet ska kunna bli möjligt krävs att en ansökan inkommer till Läkemedelsverket från ett företag som har marknadsföringstillstånd för naloxon i Sverige samt att ansökan uppfyller

kraven för godkännande och får myndighetens godkännande (lakemedelsverket.se).

Det nationella varningssystemet för att förebygga och motverka narkotikarelaterade dödsfall – utveckling och genomförande

Av Folkhälsomyndighetens regleringsbrev för budgetåret 2024 framgår att myndigheten ska genomföra insatser för fortsatt utveckling och genomförande av det nationella varningssystemet för att förebygga och motverka narkotikarelaterade dödsfall (S2023/03257). I uppdraget ingår att uppmärksamma läkemedelsrelaterade dödsfall, inbegripet arbetet med suicidprevention. Folkhälsomyndigheten ska senast den 31 januari 2024, den 31 mars 2025 och den 31 mars 2026 lämna delredovisningar av uppdraget till Regeringskansliet. Uppdraget ska slutredovisas senast den 31 mars 2027.

Risk- och skyddsfaktorer hos barn och unga när det gäller alkohol, narkotika, tobak och spel om pengar

Folkhälsomyndigheten publicerade i maj 2022 publikationen Risk- och skyddsfaktorer för alkohol, narkotika, tobak och spel om pengar hos barn och unga. Publikationen sammanfattar kunskapsläget om vad som är gemensamma risk- och skyddsfaktorer hos barn och unga när det gäller alkohol, narkotika, tobak och spel om pengar (ANTS). Målgrupperna för publikationen är personer som arbetar med hälsofrämjande eller förebyggande insatser inom kommuner, regioner och länsstyrelser samt nationella aktörer.

Klassificering av nya psykoaktiva substanser (NPS)

Folkhälsomyndigheten har i uppdrag att utreda vilka NPS som ska regleras som hälsofarliga vara eller narkotika. Det system som Sverige har innebär att varje substans behöver utredas enskilt. Under utredningen tar Folkhälsomyndigheten fram ett klassificeringsunderlag som bl.a. beskriver substansen, missbruksbilden, hälsoriskerna och de sociala riskerna.

Efter förslag från Folkhälsomyndigheten fattar regeringen beslut om att en substans ska regleras. Därefter läggs substansen till i bilagan till förordningarna om kontroll av narkotika eller förbud mot vissa hälsofarliga varor. Substanser som betraktas som läkemedel utreds av Läkemiddelverket (folkhälsomyndigheten.se).

Uppdrag att genomföra insatser som syftar till att utveckla och förbättra tillgången till data om dopning och narkotika

Folkhälsomyndigheten har haft i uppdrag att genomföra insatser som syftar till att utveckla och förbättra tillgången till data för att möjliggöra en ändamålsenlig uppföljning och analys av utvecklingen av dopning och narkotika (S2021/05130). I uppdraget ingick att i samverkan med andra relevanta myndigheter och organisationer se över befintliga, men även nya, datakällor

och indikatorer och lämna förslag på hur utvecklingen av dopning och narkotika, inklusive dopningsbruk och narkotikabruk, långsiktigt kan följas upp på nationell nivå. Uppdraget redovisades till regeringen i november 2022 i rapporten Folkhälsomyndighetens återrapportering av regeringsuppdrag – Uppdrag att genomföra insatser som syftar till att utveckla och förbättra tillgången till data avseende dopning och narkotika (S2021/05130). Bland de förslag som Folkhälsomyndigheten lämnade i rapporten var att ge Folkhälsomyndigheten i uppdrag att, i samverkan med relevanta aktörer, genomföra en pilotstudie om systematiska mätningar av narkotika och eventuellt dopningsmedel i avloppsvatten.

Rapporten bereds i Regeringskansliet.

Svar på skriftlig fråga

Den 13 september 2023 besvarade socialminister Jakob Forssmed (KD) en skriftlig fråga om kontroll av narkotika i avloppsvatten (fr. 2022/23:965). Socialministern anförde bl.a. följande i sitt svar:

Fredrik Lundh Sammeli har frågat mig varför regeringen ännu inte beslutat att ge Folkhälsomyndigheten i uppdrag att i samverkan med relevanta aktörer genomföra en pilotstudie om systematiska mätningar av narkotika och eventuellt dopningsmedel i avloppsvatten samt när man kan förvänta sig att beslut kommer.

Folkhälsomyndigheten lämnade i november 2022 en redovisning av ett regeringsuppdrag, med förslag på hur utvecklingen av dopning och narkotika, inklusive dopningsbruk och narkotikabruk, långsiktigt kan följas upp på nationell nivå. Jag instämmer i bilden som ges i rapporten om att tillgång till tillförlitliga och ändamålsenliga data är en förutsättning för att kunna genomföra uppföljning av hög kvalitet. Folkhälsomyndigheten bedömer att avloppsanalyser utgör ett värdefullt komplement till andra datakällor, såsom befolkningsenkäter, för att följa bruket av narkotika i Sverige på sikt. Myndigheten föreslår därför att en pilotstudie om systematiska mätningar av narkotika och dopningsmedel under fyra år där ett nationellt system för bevakning av narkotikasubstanser i avloppsvatten utformas, implementeras och utvärderas. Förslaget bereds inom Regeringskansliet.

Svar på interpellation

Den 11 december 2023 besvarade socialminister Jakob Forssmed (KD) en interpellation om Sveriges narkotikapolitik (ip. 2023/24:263). Socialministern anförde bl.a. följande i sitt svar (prot. 2023/24:46):

Fru talman! Niels Paarup-Petersen har frågat mig om jag avser att agera för att införa en vetenskapligt baserad narkotikapolitik mot bakgrund av bland annat att Sverige använder enorma polisresurser för att upprätthålla en politik som saknar evidens, som inte uppnår målet om att minska narkotikaanvändningen i samhället och som samtidigt sannolikt bidrar till ökad sjuklighet och fler dödsfall.

Narkotikautredningens (S 2022:01) uppdrag har inte varit straffrättsligt, utan syftet har varit att säker ställa att narkotikapolitiken är förenlig med kraven på evidensbaserad vård, beprövad erfarenhet och

skademinimering samt att den utvecklas och anpassas till nu tidens och framtidens utmaningar.

Rätten till hälsa gäller alla människor, och det inkluderar givetvis personer med skadligt bruk och beroende av narkotika. Såväl vuxna som barn och unga med skadligt bruk eller beroende ska ha samma förut sättningar för god hälsa och erbjudas vård och omsorg på samma villkor som andra i behov av vård.

Narkotikautredningen har lämnat flera förslag som syftar till att öka tillgängligheten till vård och stöd, så att personer med skadligt bruk och beroende får de in satsar som de behöver. Stigmatisering behöver mot verkas. Det behövs också insatser för att inte någon ska dö till följd av läkemedels- eller narkotikaförgiftning. Varje dödsfall som orsakas av narkotika är en tragedi för den enskilda personen och dennes närstående och oacceptabelt för ett modernt samhälle.

Straffreformutredningen (Ju 2023:14) ska göra en översyn av straffskalorna och reformera påföljdssystemet. Syftet med uppdraget är att straffskalorna på ett bättre sätt än i dag ska återspegla brottens allvar och att påföljderna som döms ut ska framstå som rimliga. Av direktivet framgår att det i framtidens påföljdssystem oftare än i dag kan bli möjligt att använda en påföljd med vårdinriktning när någon döms för ringa narkotikabrott där gärningen har sin grund i beroendesjukdom (dir. 2023:115).

Vi behöver arbeta brett och långsiktigt för att minska antalet narkotikarelaterade sjukdomar och dödsfall. För att uppnå målsättningarna krävs det insatser inom flera olika politikområden. Det kan till exempel handla om insatser för att skapa trygga och goda uppväxtvillkor, för utbildning och för att motverka hemlöshet och socialt utanförskap liksom insatser för att bekämpa narkotikarelaterad brottslighet. Detta kräver att många olika aktörer arbetar för att minska antalet narkotikarelaterade sjukdomar och dödsfall, både i sina respektive roller och gemensamt.

Ju mer kunskap vi har, desto bättre beslut kan vi fatta.

Tidigare riksdagsbehandling

Motionsyrkanden om narkotikafrågor

Motionsyrkanden om narkotikafrågor behandlades senast i betänkande 2022/23:SoU19 Alkohol, narkotika, dopning, tobak och spel. Motionsyrkandena avstyrktes. Riksdagen biföll utskottets förslag till riksdagsbeslut (prot. 2022/23:83).

Tillkännagivande om erfarenheter från länder som redan har infört systemet med generisk klassificering av nya psykoaktiva substanser

Utskottet föreslog i betänkande 2017/18:SoU27 Klassificering av nya psykoaktiva substanser ett tillkännagivande till regeringen om att den bör låta göra en analys av erfarenheter från länder som redan har infört systemet med generisk klassificering av nya psykoaktiva substanser (s. 14, ingen res.). Riksdagen biföll utskottets förslag till riksdagsbeslut (rskr. 2017/18:354).

I budgetpropositionen för 2024 (prop. 2023/24:1 utg.omr. 9) anförde regeringen bl.a. följande (s. 88):

Narkotikautredningen (S 2022:01) har inom ramen för sitt uppdrag i uppgift att undersöka erfarenheter från länder som har infört systemet med generisk klassificering av nya psykoaktiva substanser (dir. 2022:24). Uppdraget ska redovisas senast den 31 oktober 2023. Regeringen anser att tillkännagivandet därmed är tillgodosett och slutbehandlat.

Utskottet hade inget att invända mot detta vid behandlingen av tillkännagivandet i betänkande 2023/24:SoU1 Utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg (s. 24 och 51).

Tillkännagivande om en nollvision när det gäller narkotikarelaterade dödsfall och en utvärdering av narkotikapolitiken

Utskottet föreslog i betänkande 2019/20:SoU7 Alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobaksfrågor ett tillkännagivande till regeringen om att den bör ta initiativ till dels en nollvision när det gäller narkotikarelaterade dödsfall, dels en utvärdering av den nuvarande narkotikapolitiken (s. 29–30, ingen res.). Riksdagen biföll utskottets förslag till riksdagsbeslut (rskr. 2019/20:174).

I budgetpropositionen för 2024 (prop. 2023/24:1 utg.omr. 9) anförde regeringen bl.a. följande (s. 88):

Av tillkännagivandet följer att regeringen bör ta initiativ till dels en nollvision när det gäller narkotikarelaterade dödsfall, dels en utvärdering av den nuvarande narkotikapolitiken (bet. 2019/20:SoU7 s. 29 och 30). I mars 2022 överlämnade regeringen skrivelsen En samlad strategi för alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobakspolitiken samt spel om pengar 2022–2025 (skr. 2021/22:213) till riksdagen. Skrivelsen innehåller en nollvision avseende läkemedels- och narkotikarelaterade dödsfall, som komplement till målet om ett narkotikafritt samhälle. Narkotikautredningen har vidare fått i uppdrag att föreslå hur en fortsatt restriktiv narkotikapolitik kan kombineras med ett effektivt narkotikaförebyggande arbete, en god missbruks- och beroendevård som innehåller insatser för skademinimering samt insatser för att ingen ska dö till följd av läkemedels- och narkotikaförgiftningar (dir. 2022:24). Regeringen anser att tillkännagivandet därmed är tillgodosett och slutbehandlat.

Utskottet hade inget att invända mot detta vid behandlingen av tillkännagivandet i betänkande 2023/24:SoU1 Utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg (s. 24 och 51).

Tillkännagivande om vårdgaranti för personer med beroendeproblem

Utskottet föreslog i betänkande 2020/21:SoU16 Hälso- och sjukvårdens organisation m.m. ett tillkännagivande till regeringen om vårdgaranti för personer med beroendeproblem (s. 45, 1 res. S, MP). Riksdagen biföll utskottets förslag till beslut (rskr. 2020/21:327).

I budgetpropositionen för 2024 (prop. 2023/24:1 utg.omr. 9) anförde regeringen bl.a. följande (s. 89):

Narkotikautredningen har inom ramen för sitt uppdrag i uppgift att föreslå vilka insatser som bör genomföras för att få en god tillgänglighet till vård och stöd för personer som använder narkotika. Detta görs bl.a. genom att

analysera om en förstärkt vårdgaranti, som ger personer med beroende-problematik rätt till vård och stöd betydligt snabbare än i dag, bör införas (dir. 2022:24). Regeringen anser att tillkännagivandet därmed är tillgodosett och slutbehandlat.

Utskottet hade inget att invända mot detta vid behandlingen av tillkännagivandet i betänkande 2023/24:SoU1 Utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg (s. 24 och 51).

Tillkännagivanden om ökat tillgängliggörande av naloxon

Utskottet föreslog i betänkande 2020/21:SoU20 Alkohol-, narkotika-, dopnings-, tobaks- och spelfrågor ett tillkännagivande till regeringen om ökad tillgänglighet till naloxonläkemedel (s. 21). Riksdagen biföll utskottets förslag till beslut (rskr. 2020/21:245). I betänkande 2021/22:SoU25 En förnyad strategi för politiken avseende alkohol, narkotika, dopning, tobak och nikotin samt spel om pengar 2021–2025 föreslog utskottet bl.a. ett tillkännagivande till regeringen om att utan dröjsmål vidta nödvändiga åtgärder för att öka tillgängligheten av naloxon (s. 71–72, 1 res. S). Riksdagen biföll utskottets förslag till beslut (rskr. 2021/22:422–423).

I budgetpropositionen för 2024 (prop. 2023/24:1 utg.omr. 9) anförde regeringen bl.a. följande (s. 88–89):

Narkotikautredningen har i uppdrag att analysera om andra yrkesgrupper än hälso- och sjukvårdspersonal ska kunna ge naloxon mot opioid-överdoser samt vid behov lämna författningsförslag (dir. 2022:24). Utredningen ska vidare föreslå en modell för en ändamålsenlig uppföljning av missbruks- och beroendevården, inklusive uppföljning av användningen av naloxonläkemedel. Regeringen har även gett Socialstyrelsen ett uppdrag att aktivt stödja ett ökat tillgängliggörande av naloxon (S2021/04973) och Läkemedelverket ett uppdrag att bistå Socialstyrelsen i det arbetet (S2023/00677). I uppdraget ingår bl.a. att bidra till att utveckla och implementera ett systematiskt arbete med att tillhandahålla naloxon samt föreslå insatser som kan genomföras för att tillgängliggöra naloxon till fler personer i hela landet. Socialstyrelsens uppdrag ska slutredovisas senast den 31 mars 2024. Regeringen anser att frågan fortsatt bör följas. Tillkännagivandena är inte slutbehandlade.

Tillkännagivande om kartläggningar i syfte att förbättra beroendevården

Utskottet föreslog i betänkande 2020/21:SoU25 En förnyad strategi för politiken avseende alkohol, narkotika, dopning, tobak och nikotin samt spel om pengar 2021–2025 bl.a. ett tillkännagivande till regeringen om kartläggningar i syfte att förbättra beroendevården (s. 53, 1 res. S, MP). Riksdagen biföll utskottets förslag till beslut (rskr. 2020/21:375). I budgetpropositionen för 2024 (prop. 2023/24:1 utg.omr. 9) anförde regeringen bl.a. följande (s. 89):

Riksdagen har tillkännagett för regeringen det som utskottet anför om kartläggningar i syfte att förbättra beroendevården (bet. 2020/21:SoU25 punkt 22, rskr. 2020/21:375). Av tillkännagivandet följer att regeringen

bör ge i uppdrag åt Socialstyrelsen att genomföra kartläggningar i syfte att förbättra beroendevården (bet. 2020/21:SoU25 s. 53). Narkotika-utredningen har inom ramen för sitt uppdrag i uppgift att föreslå en modell för en ändamålsenlig uppföljning av missbruks- och beroendevården samt hur uppföljningen ska utvecklas över tid (dir. 2022:24). Regeringen har även gett Socialstyrelsen ett uppdrag att stödja genomförandet av politiken avseende alkohol, narkotika, dopning, tobak och nikotin samt spel om pengar (S2021/03341). I uppdraget ingår att, inom ramen för de mål i ANDTS-strategin som rör myndighetens ansvarsområden, verka för ett effektivt och kunskapsbaserat arbete och i övrigt ta initiativ, utforma och genomföra insatser utifrån de prioriteringar som myndigheten bedömer som angelägna för att uppnå strategins mål, bl.a. avseende kartläggning och uppföljning av missbruks- och beroendevården. Uppdraget ska redovisas senast den 31 mars 2026. Vidare har Socialstyrelsen fått ett uppdrag att inhämta kunskaper om och analysera vården och stödet för flickor och kvinnor med missbruk och beroendeproblematik (S2023/00484). Regeringen anser att tillkännagivandet därmed är tillgodosett och slutbehandlat.

Utskottet hade inget att invända mot detta vid behandlingen av tillkännagivandet i betänkande 2023/24:SoU1 Utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg (s. 24 och 51).

Tillkännagivande om den kommande utvärderingen av narkotikapolitiken

Utskottet föreslog i betänkande 2021/22:SoU10 Alkohol-, narkotika-, tobaks-, dopnings- och spelfrågor ett tillkännagivande till regeringen om att den i den kommande utvärderingen av narkotikapolitiken bör låta analysera utfallet av insatser som i ett internationellt perspektiv har gjorts för att minska narkotikadödligheten. Utskottet anförde följande i betänkandet (s. 25, ingen res.):

Riksdagen riktade våren 2020 ett tillkännagivande till regeringen om dels en nollvision när det gäller narkotikarelaterade dödsfall, dels en utvärdering av den nuvarande narkotikapolitiken. Utskottet anser att regeringen i den kommande utvärderingen av narkotikapolitiken bör låta analysera utfallet av insatser som i ett internationellt perspektiv har vidtagits i syfte att minska narkotikadödligheten. Riksdagen bör ställa sig bakom det som utskottet anför och tillkännage detta för regeringen. Därmed bör riksdagen bifalla motion [...]

Riksdagen biföll utskottets förslag till riksdagsbeslut (rskr. 2021/22:150).

I budgetpropositionen för 2024 (prop. 2023/24:1 utg.omr. 9) anförde regeringen bl.a. följande (s. 89):

Narkotika-utredningen har inom ramen för sitt uppdrag i uppgift att genomföra en analys av utfallet av insatser som i ett internationellt perspektiv har vidtagits i syfte att minska narkotikadödligheten (dir. 2022:24). Regeringen anser att tillkännagivandet därmed är tillgodosett och slutbehandlat.

Utskottet hade inget att invända mot detta vid behandlingen av tillkännagivandet i betänkande 2023/24:SoU1 Utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg (s. 24 och 51).

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att Narkotikautredningens slutbetänkande Vi kan bättre! Kunskapsbaserad narkotikapolitik med liv och hälsa i fokus (SOU 2023:62) nu bereds inom Regeringskansliet. I slutbetänkandet berörs ett flertal av de frågor som tas upp i de motioner om narkotikafrågor som behandlas i detta betänkande. Vidare berörs flera av de tillkännagivanden som riksdagen har riktat till regeringen.

Utredningen föreslår i korthet hur en fortsatt restriktiv narkotikapolitik kan kombineras med ett effektivt narkotikaförebyggande arbete, en god missbruks- och beroendevård som innehåller insatser för skademinimering samt insatser för att ingen ska dö till följd av läkemedels- och narkotikaförgiftningar. I avvaktan på beredningen av betänkandet bör motion 2023/24:2617 (S) yrkande 115 avslås.

I Narkotikautredningens slutbetänkande finns en beskrivning av hur narkotikaanvändningen i Sverige har utvecklats över tid. Vidare publicerar Folkhälsomyndigheten årligen rapporter om den svenska narkotikasituationen. Mot denna bakgrund anser utskottet inte att riksdagen behöver ta några initiativ med anledning av motion 2023/24:2067 (SD) yrkande 6. Motionsyrkandet bör avslås.

Utskottet noterar vidare att Narkotikautredningen i sitt slutbetänkande (SOU 2023:62) föreslås att regeringen bör anta ett program för att minska antalet dödsfall till följd av narkotika- och läkemedelsförgiftningar och komplettera visionen med en konkret målsättning om att dödligheten ska ha minskat med minst 20 procent från 2022 års nivå fem år efter införandet av programmet. Förslaget bereds inom Regeringskansliet. I avvaktan på detta bör motion 2023/24:2617 (S) yrkande 110 avslås.

När det gäller tillgängligheten till naloxon uppmanar Narkotikautredningen regeringen att bl.a. anta en särskild lag om hantering av läkemedel utanför hälso- och sjukvården så att även personer utanför hälso- och sjukvården ska kunna överlämna naloxon och administrera det i en akut situation. Regeringen uppmanas även att intensifiera arbetet med att förskriva naloxon till personer som använder narkotika eller har recept på opioidläkemedel. Förslagen bereds inom Regeringskansliet. Utskottet noterar även att Socialstyrelsens uppdrag att aktivt stödja ett ökat tillgängliggörande av naloxon (S2021/04973 och S2021/08111) ska slutredovisas senast den 31 mars 2024. I sammanhanget noterar utskottet även att Läkemedelsverket nyligen presenterade ett förslag som innebär att naloxon nässpray skulle kunna bli receptfritt. Mot denna bakgrund anser utskottet inte att det är nödvändigt för riksdagen att ta några nya initiativ med anledning av motion 2023/24:1638 (C) yrkandena 2 och 3. Motionsyrkandena bör avslås.

Utöver de åtgärder som nämns ovan för att minska antalet dödsfall till följd av narkotika- och läkemedelsförgiftningar föreslår Narkotikautredningen även att regeringen bör ge Socialstyrelsen i uppdrag att utreda hur dödsfallsutredningar inom området kan utformas för att på sikt stärka kunskapen om vilka insatser som bör göras för att minska antalet förgiftningsdödsfall till följd

av narkotika eller läkemedel. I avvaktan på att förslagen bereds bör motionerna 2023/24:287 (L), 2023/24:1605 (C) yrkande 6 och 2023/24:2067 (SD) yrkande 4 avslås.

Utskottet noterar vidare att Narkotikautredningen uppmanar regeringen att vidta vissa åtgärder när det gäller förebyggande insatser och vård- och stödinsatser vid skadligt bruk eller beroende. Bland annat anser utredningen att regeringen bör stärka det narkotikaförebyggande arbetet genom att anta ett program för att förebygga narkotikaanvändningen hos barn och unga samt ge Socialstyrelsen i uppdrag att bidra med ett kunskapsstöd om hur ungdomsmottagningar kan nå unga med riskbruk. Utskottet anser inte att riksdagen behöver ta något initiativ med anledning av motion 2023/24:465 (V) yrkande 1 i denna del. Motionsyrkandet bör avslås.

I avvaktan på beredningen av Narkotikautredningens förslag när det gäller insatser och vård- och stödinsatser vid skadligt bruk eller beroende samt LARO anser utskottet att riksdagen inte heller bör ta några initiativ med anledning av motionerna 2023/24:1605 (C) yrkande 7 och 2023/24:2437 (SD). Motionsyrkandena bör avslås.

När det gäller s.k. nätdroger konstaterar utskottet att Narkotikautredningen har gjort en översikt av hanteringen av dessa i Sverige och internationellt. Utredningen drar slutsatsen att dagens system fungerar tillräckligt väl för att inte fördelarna med en förändring ska uppväga nackdelarna. Utskottet anser inte att riksdagen behöver vidta några åtgärder med anledning av motionerna 2023/24:1291 (S) och 2023/24:2067 (SD) yrkande 5. Motionsyrkandena bör avslås.

Slutligen noterar utskottet att Folkhälsomyndigheten i en redovisning av ett regeringsuppdrag har föreslagit en pilotstudie om systematiska mätningar av narkotika och dopningsmedel i avloppsvatten. Förslaget bereds inom Regeringskansliet. Utskottet anser inte att riksdagen behöver ta några initiativ med anledning av motion 2023/24:1050 (KD) yrkandena 1–3. Motionsyrkandena bör avslås.

Tobaksfrågor

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om tobak och tobaksfria nikotinprodukter, om en ny utredning om tobaks- och nikotinprodukter och om rökförbudet.

Jämför reservation 15 (S, MP), 16 (V) och 17 (SD).

Motionerna

Tobak och tobaksfria nikotinprodukter

I kommittémotion 2023/24:2617 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkande 113 föreslås ett tillkännagivande om minskad tobaksanvändning samt minskad användning av tobaksfria nikotinprodukter. Motionärerna anser att politiken bör verka för att fler personer helt avstår från tobaksanvändning och att även användningen av tobaksfria nikotinprodukter minskar.

I kommittémotion 2023/24:465 av Karin Rågsjö m.fl. (V) yrkande 12 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör ge en lämplig myndighet i uppdrag att utreda ett eventuellt förbud av smaksatt tobaksfritt snus på liknande premisser som förbudet av smaksatta vätskor avsedda att konsumeras genom e-cigarettor.

I motion 2023/24:1037 av Anna Wallentheim och Sofia Skömbriink (båda S) föreslås ett tillkännagivande om att ta fram en konkret nationell strategi för att nå målsättningen om en tobaksfri generation till 2040.

I motion 2023/24:136 av Björn Tidland (SD) föreslås ett tillkännagivande om att förbjuda tillverkning och försäljning av cigaretter i Sverige. Motionären anför att det är politikernas ansvar att värna om befolkningens hälsa och därför bör formerna för ett totalförbud mot tillverkning och försäljning av cigaretter utredas.

Ny utredning om tobaks- och nikotinprodukters skadeverkningar

I kommittémotion 2023/24:2067 av Carina Ståhl Herrstedt m.fl. (SD) yrkande 8 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör överväga en ny oberoende utredning om skadeverkningar av olika tobaks- och nikotinprodukter. Den nya utredningen bör enligt motionärerna faktiskt ge svar på det som riksdagen beslutat om och efterfrågar i sitt tillkännagivande till regeringen.

Rökförbudet

I motion 2023/24:307 av Joar Forssell (L) föreslås ett tillkännagivande om att utreda en avreglering av rökning på serveringar. I den mån rökförbud ska finnas bör det enligt motionären beslutas om lokalt i den kommunala ordningsstadgan.

Gällande rätt

Lagen om tobak och liknande produkter

Inledande bestämmelser

Av 1 kap. 1 § lagen (2018:2088) om tobak och liknande produkter framgår att lagen syftar till att begränsa de hälsorisker och besvär som är förbundna med bruk av tobak och liknande produkter samt med exponering för rök från tobak och utsläpp från liknande produkter. Lagen innehåller bestämmelser om tobak, elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare, om örtprodukter för rökning och om användningen av andra produkter som till användningssättet motsvarar rökning men som inte innehåller tobak. Lagen innehåller även bestämmelser om nikotinfria vätskor som är avsedda att konsumeras genom elektroniska cigaretter (1 kap. 2 §).

Åldersgräns

Av 5 kap. 17 § framgår att tobaksvaror, elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare inte får säljas eller på annat sätt lämnas ut i näringsverksamhet till den som inte har fyllt 18 år.

Rökfria miljöer

Av 6 kap. 1 § framgår att det med rökning vid tillämpningen av bestämmelserna om rökfria miljöer avses

1. rökning av tobak
2. inhalering efter förångning eller annan upphettning av tobak
3. användning av elektroniska cigaretter
4. rökning av örtprodukter för rökning
5. användning av njutningsmedel som till användningssättet motsvarar rökning men som inte innehåller tobak.

Av 6 kap. 2 § följer att rökning är förbjuden

1. i lokaler avsedda för barnomsorg, skolverksamhet eller annan verksamhet för barn eller ungdom samt på skolgårdar och på motsvarande områden utomhus vid förskolor och fritidshem
2. i lokaler som är avsedda för hälso- och sjukvård
3. i lokaler som är avsedda för gemensamt bruk i bostäder och inrättningar med särskild service eller vård
4. på färdmedel i inrikes kollektivtrafik eller i lokaler och andra utrymmen som är avsedda att användas av den som reser med sådana färdmedel och på motsvarande områden utomhus
5. i restauranger och på andra serveringsställen
6. i andra lokaler än sådana som avses i 1–5 när en allmän sammankomst eller en offentlig tillställning som avses i 2 kap. 1–3 §§ ordningslagen (1993:1617) anordnas och i lokaler som är avsedda att användas av den som deltar i sammankomsten eller tillställningen

7. i andra lokaler än sådana som avses i 1–6 om allmänheten har tillträde till lokalerna
8. på inhägnade platser utomhus huvudsakligen avsedda för idrottsutövning
9. på lekplatser som allmänheten har tillträde till
10. vid entréer till sådana lokaler och andra utrymmen som avses i 1–7 som allmänheten har tillträde till.

Av 6 kap. 5 § följer att rökning, trots vad som står i 2 § 2–4, 6 och 7, är tillåten i delar av de lokaler eller andra utrymmen som avses där, om dessa delar särskilt avsatts för rökning. Detsamma gäller lokaler som avses i 2 § 1 och som är upplåtna enbart för personal.

Av 6 kap 6 § framgår att rökning, trots vad som står i 2 § 5, får tillåtas i restauranger och på andra serveringsställen i separata rum som särskilt avsatts för rökning. Rum där rökning tillåts får endast utgöra en mindre del av serveringsställets yta. Rummen ska vara belägna så att besökare inte måste passera genom dessa. Arbetstagare ska endast tillfälligtvis behöva vistas i rummen när rökning pågår. Servering eller annan liknande verksamhet får inte bedrivas i rummen när rökning pågår. Detta gäller dock inte sådan verksamhet som har direkt samband med rummens funktion. Mat eller dryck får inte föras med in i dessa rum.

Avvikelse från 2 § 1–3, 6 och 7 och 3 § får göras om det finns särskilda skäl till det på grund av utrymmets eller områdets beskaffenhet eller användningssätt eller av omständigheterna i övrigt. Detsamma gäller för sådana färdmedel, lokaler och andra utrymmen som avses i 2 § 4 (6 kap. 7 §).

Lagen om tobaksfria nikotinprodukter

Syftet med lagen (2022:1257) om tobaksfria nikotinprodukter är att begränsa de hälsorisker och olägenheter som är förenade med bruk av tobaksfria nikotinprodukter (1 §). Lagen innehåller bestämmelser om produkthanmälan, produktkrav, försäljning och marknadsföring av tobaksfria nikotinprodukter (2 §). Med tobaksfri nikotinprodukt avses i lagen en produkt utan tobak som innehåller nikotin för konsumtion (3 §).

Tobaksfria nikotinprodukter får inte säljas eller på annat sätt lämnas ut i näringsverksamhet till den som inte har fyllt 18 år. Den som lämnar ut en sådan produkt ska förvissa sig om att mottagaren har uppnått den åldern (19 §).

Förordningen med instruktion för Folkhälsomyndigheten

Av 13 § förordningen (2021:248) med instruktion för Folkhälsomyndigheten anges att myndigheten ska övervaka marknadsutvecklingen för elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare, inbegripet eventuella belägg för att användningen av dem fungerar som inkörsport till nikotinberoende och slutligen traditionell tobakskonsumtion för unga människor och icke-rökare.

Pågående arbete

Uppdrag att sammanställa och tillgängliggöra kunskap om olika tobaks- och nikotinprodukters skadeverkningar

I mars 2022 gav regeringen Folkhälsomyndigheten, Socialstyrelsen och Statens beredning för medicinsk och social utvärdering (SBU) i uppdrag att sammanställa och tillgängliggöra kunskap om olika tobaks- och nikotinprodukters skadeverkningar (S2022/01825 [delvis]). Kunskapen ska vila på vetenskaplig grund, bygga på aktuell kunskap från myndigheterna och presenteras på ett samlat och lättillgängligt sätt utifrån uppdragets syfte.

I februari 2023 beslutade regeringen att ändra uppdraget till Folkhälsomyndigheten, Socialstyrelsen och SBU att sammanställa och tillgängliggöra kunskap om olika tobaks- och nikotinprodukters skadeverkningar. Ändringen innebar att myndigheterna senast den 30 juni 2023 skulle lämna en beskrivning av olika produkters skadeverkningar i relation till varandra, utifrån myndigheternas sammanställning av tillgänglig kunskap som vilar på vetenskaplig grund.

Den 30 juni 2023 redovisade Folkhälsomyndigheten uppdraget i rapporten Kunskap om tobaks- och nikotinprodukters skadeverkningar – Återredovisning av regeringsuppdrag. Rapporten innehåller en sammanställning av befintlig kunskap om tobaks- och nikotinprodukters skadeverkningar i form av brukets omfattning, hälsorisker, sjukdomsburda och dödlighet samt samhällskostnader. Skadeverkningarna beskrivs i relation till varandra utifrån vetenskaplig grund. Sammanställningen visar att kunskapsläget om tobaks- och nikotinprodukters hälsorisker varierar, bl.a. beroende på hur länge produkten funnits på marknaden, hur många som använder den och hur mycket forskning som finns.

Rapporten bereds inom Regeringskansliet.

Utredningen om lustgas och vissa frågor inom alkohol- och tobaksområdet

Som nämnts ovan tillsattes i juli 2022 Utredningen om lustgas och vissa frågor inom alkohol- och tobaksområdet (S 2022:14) som ska se över vissa frågor inom alkohol- och tobaksområdet, och därtill närliggande frågor, samt analysera behovet av förändringar och förtydliganden av regelverken (dir. 2022:111). Syftet med uppdraget är att säkerställa en sammanhållen och systematisk reglering inom området för att uppnå en effektiv och rättssäker tillämpning till skydd för folkhälsan, med särskilt fokus på att uppnå en hög skyddsnivå för barn och unga.

Utredaren ska bl.a.

- analysera och lämna förslag på hur skyddet för barn och unga kan stärkas, bl.a. genom produktkrav för tobak och nikotinprodukter, förbud mot langning av tobak och nikotinprodukter samt tobaks- och nikotinfri skoltid

- analysera konsekvenserna av en eventuell förändring av det övergripande målet för ANDT-politiken som tar hänsyn till de varierande skadeverkningar som olika tobaks- och nikotinprodukter kan orsaka, bl.a. i förhållande till Sveriges internationella åtaganden och EU-rätten
- analysera hur en effektiv och enhetlig tillsyn av alkohol, tobak och nikotinprodukter kan uppnås
- analysera om det bör införas en reglering av minsta antal portioner per förpackning med tobaksfria nikotinprodukter
- analysera om det bör införas en reglering av högsta tillåtna nikotinhalt i tobaksfria nikotinprodukter och snus med tobak och i så fall föreslå en övre gräns för högsta tillåtna nikotinhalt
- om det bedöms finnas förutsättningar för detta, lämna nödvändiga författningsförslag.

Uppdraget skulle enligt direktiven redovisas senast den 31 oktober 2023. Utredningstiden har genom tilläggsdirektiv förlängts till den 31 mars 2024 (dir. 2023:71).

Hårdare regler för nya nikotinprodukter

I juni 2022 ställde sig utskottet bakom regeringens förslag till en ny lag om tobaksfria nikotinprodukter och ändringar i bl.a. livsmedelslagen, radio- och tv-lagen samt lagen om tobak och liknande produkter. Den nya lagen om tobaksfria nikotinprodukter som utskottet tillstyrkte innehåller bestämmelser om produktanmälan, produktkrav, försäljning och marknadsföring av tobaksfria nikotinprodukter och syftar till att begränsa de hälsorisker och besvär som är förenade med bruk av sådana produkter. Förslagen har utformats för att även omfatta nikotinprodukter som ännu inte har utvecklats. Utskottet tillstyrkte också ändringar i lagen om tobak och liknande produkter samt radio- och tv-lagen som bl.a. innebär att marknadsföringsreglerna på tobaksområdet förtydligas. Lagändringarna trädde huvudsakligen i kraft den 1 augusti 2022.

Utskottet avstyrkte ett lagförslag om förbud mot tillsatser i e-vätskor som leder till en tydligt märkbar doft eller smak av annat än tobak. Vidare föreslog utskottet ett tillkännagivande till regeringen om att göra det straffbart för privatpersoner att överlåta eller sälja tobaks- och nikotinprodukter till personer under 18 år.

Riksdagen biföll utskottets förslag till riksdagsbeslut (prop. 2021/22:200, bet. 2021/22:SoU31, rskr. 2021/22:443).

Genomförande av nya krav på upphettade tobaksvaror

Regeringen beslutade den 19 december 2023 om att överlämna propositionen 2023/24:54 Genomförande av nya krav på upphettade tobaksvaror till riksdagen. I propositionen föreslås att det införs ett förbud mot upphettade tobaksvaror med karakteristisk smak i lagen (2018:2088) om tobak och liknande produkter. Vidare föreslås att regeringen eller den myndighet som

regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om vilka upphettade tobaksvaror som ska anses ha karakteristisk smak. Bedömningen görs att kravet på informationstext och kombinerade hälsovarningar bör regleras genom myndighetsföreskrifter. Vidare görs bedömningen att kommunens, länsstyrelsens och Folkhälsomyndighetens nuvarande tillsynsansvar bör omfatta även de nya kraven. Folkhälsomyndigheten och kommunen bör få ta ut avgifter för sin tillsyn. Sekretess bör gälla i Folkhälsomyndighetens och kommunens tillsyn. Ändringarna föreslås träda i kraft den 1 maj 2024.

Propositionen kommer att beredas av socialutskottet under våren 2024.

Ett rökfritt Sverige 2025

I samband med regeringens beslut om en förnyad strategi för alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobakspolitiken 2016–2020 ställde sig regeringen bakom målet om ett rökfritt Sverige 2025, vilket innebär att färre än 5 procent av befolkningen ska röka (skr. 2015/16:86). Rökfritt Sverige 2025 initierades av tankesmedjan Tobaksfakta med ledning av det internationella initiativet Tobacco Endgame genom vilket organisationer, kommuner, regioner och myndigheter tillsammans ska arbeta för att minska rökningen och dess skadeeffekter till nära noll.

Tidigare riksdagsbehandling

Motionsyrkanden om tobaksfrågor

Motionsyrkanden om tobaksfrågor behandlades senast i betänkande 2022/23:SoU19 Alkohol, narkotika, dopning, tobak och spel. Motionsyrkandena avstyrktes. Riksdagen biföll utskottets förslag till riksdagsbeslut (prot. 2022/23:83).

Tillkännagivande om ett nytt övergripande mål

Utskottet föreslog i betänkande 2020/21:SoU25 En förnyad strategi för politiken avseende alkohol, narkotika, dopning, tobak och nikotin samt spel om pengar 2021–2025 (prop. 2020/21:132) ett antal tillkännagivanden till regeringen. Riksdagen biföll utskottets förslag till riksdagsbeslut (rskr. 2020/21:375).

Ett av tillkännagivandena handlade om att regeringen ska återkomma till riksdagen med ett förslag till nytt övergripande mål som tar hänsyn till de varierande skadeverkningar som olika tobaks- och nikotinprodukter kan orsaka (bet. 2020/21:SoU25, s. 18).

Utskottet föreslog i betänkande 2021/22:SoU25 En samlad strategi för alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobakspolitiken samt spel om pengar 2022–2025 (skr. 2021/22:213) bl.a. ett tillkännagivande om att regeringen skyndsamt bör genomföra de beslut som riksdagen fattade den 15 juni 2021 om ANDTS-strategin (s. 24–25, 2 res. S och MP). Riksdagen biföll utskottets förslag till riksdagsbeslut (rskr. 2021/22:423).

I regeringens skrivelse 2022/23:75 Riksdagens skrivelser till regeringen – åtgärder under 2022 anförde regeringen bl.a. följande (s. 253):

Regeringen har gett Folkhälsomyndigheten, Statens beredning för medicinsk och social utvärdering och Socialstyrelsen i uppdrag att sammanställa och tillgängliggöra kunskap om olika tobaks- och nikotinprodukters skadeverkningar. Uppdraget ska redovisas senast den 30 juni 2023. Utredningen om lustgas och vissa frågor inom alkohol- och tobaksområdet (S 2022:14) har i uppdrag att se över vissa frågor inom alkohol- och tobaksområdet, och därtill närliggande frågor samt analysera behovet av förändringar och förtydliganden av regelverken (dir. 2022:111). I utredningens uppdrag ingår att analysera konsekvenserna av en eventuell förändring av det övergripande målet för ANDT-politiken som tar hänsyn till de varierande skadeverkningar som olika tobaks- och nikotinprodukter kan orsaka, bl.a. i förhållande till Sveriges internationella åtaganden och EU-rätten. Uppdraget ska redovisas senast den 31 oktober 2023. Därefter avser regeringen att ta ställning till ett möjligt ändrat övergripande mål för ANDTS-politiken inbegripet förslag till ny ANDTS-strategi i enlighet med tillkännagivandena i betänkande 2020/21:SoU25. [...] Punkten är inte slutbehandlad.

Tillkännagivande om att se över frågan om att göra det straffbart att ge eller sälja tobaks- och nikotinprodukter till personer under 18 år

Som nämnts ovan föreslog utskottet i betänkande 2021/22:SoU31 Hårdare regler för nya nikotinprodukter ett tillkännagivande till regeringen om att den bör se över frågan om att göra det straffbart att ge eller sälja tobaks- och nikotinprodukter till personer under 18 år. Utskottet anförde följande i betänkandet (s. 23–24, ingen res.):

Utskottet anser att regeringen bör se över frågan om att göra det straffbart för privatpersoner att överlåta eller sälja tobaks- och nikotinprodukter till personer under 18 år. Tobaksvaror, elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare får inte säljas eller på annat sätt lämnas ut i näringsverksamhet till den som inte har fyllt 18 år. Trots detta är det inte straffbart för privatpersoner att överlåta eller sälja tobaks- och nikotinprodukter till personer under 18 år. Utskottet föreslår att riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför och tillkännager detta för regeringen. Motion [...] bör därmed bifallas.

Riksdagen biföll utskottets förslag till riksdagsbeslut (rskr. 2021/22:443).

I budgetpropositionen för 2024 (prop. 2023/24:1 utg.omr. 9) anförde regeringen bl.a. följande (s. 90):

Utredningen om lustgas och vissa frågor inom alkohol- och tobaksområdet (S 2022:14) har inom ramen för sitt uppdrag i uppgift att analysera om förbud och straffbeläggning avseende langning av tobak och nikotinprodukter bör införas och, om det bedöms finnas förutsättningar för detta, lämna nödvändiga författningsförslag. Uppdraget ska redovisas senast den 31 mars 2024. Regeringen anser att tillkännagivandet därmed är tillgodosett och slutbehandlat.

Utskottet hade inget att invända mot detta vid behandlingen av tillkännagivandet i betänkande 2023/24:SoU1 Utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg (s. 24 och 51).

Utskottets ställningstagande

Utskottet ser positivt på att Utredningen om lustgas och vissa frågor inom alkohol- och tobaksområdet (S 2022:14, dir. 2022:111 och 2023:71) bl.a. ska analysera och lämna förslag på hur skyddet för barn och unga kan stärkas. Utredaren ska bl.a. analysera om det bör införas en reglering av minsta antal portioner per förpackning med tobaksfria nikotinprodukter och analysera om det bör införas en reglering av högsta tillåtna nikotinhalt i tobaksfria nikotinprodukter och snus med tobak. Uppdraget ska redovisas senast den 31 mars 2024. I avvaktan på detta anser utskottet inte att det är nödvändigt för riksdagen att ta några initiativ med anledning av motionerna 2023/24:136 (SD), 2023/24:465 (V) yrkande 12, 2023/24:1037 (S) och 2023/24:2617 (S) yrkande 113. Motionsyrkandena bör avslås.

Utskottet noterar att regeringen i februari 2023 ändrade uppdraget till Folkhälsomyndigheten, Socialstyrelsen och SBU till att lämna en beskrivning av olika produkters skadeverkningar i relation till varandra. Uppdraget redovisades i juni 2023 i rapporten Kunskap om tobaks- och nikotinprodukters skadeverkningar – Återredovisning av regeringsuppdrag. Rapporten bereds inom Regeringskansliet. Utskottet noterar också att ovannämnda utredning om lustgas och vissa frågor inom alkohol- och tobaksområdet (S 2022:14, dir. 2022:111 och 2023:71) ska analysera konsekvenserna av en eventuell förändring av det övergripande målet för ANDT-politiken som tar hänsyn till de varierande skadeverkningar som olika tobaks- och nikotinprodukter kan orsaka. Uppdraget ska redovisas senast den 31 mars 2024. Utskottet anser inte att riksdagen behöver ta något initiativ med anledning av motion 2023/24:2067 (SD) yrkande 8. Motionsyrkandet bör avslås.

Slutligen anser utskottet inte att riksdagen ska ta några initiativ med anledning av motionen 2023/24:307 (L) om att utreda rökförbudet på serveringar.

Spelberoende

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om spelberoende.

Jämför reservation 18 (SD).

Motionen

I kommittémotion 2023/24:2067 av Carina Ståhl Herrstedt m.fl. (SD) yrkande 13 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör arbeta för att även e-sportmissbruk inkluderas i arbetet mot spelberoende. Det är enligt motionärerna viktigt att aktivt verka för att minimera risken för att enskilda individer utvecklar ett beroende.

Gällande rätt

Socialtjänstlagen

Av 3 kap. 7 § socialtjänstlagen (2001:453), förkortad SoL, framgår att socialnämnden bl.a. ska arbeta för att förebygga och motverka missbruk av spel om pengar. Socialnämnden ska genom information till myndigheter, grupper och enskilda och genom uppsökande verksamhet sprida kunskap om skadeverkningar av missbruk och om de hjälpmöjligheter som finns. Av 5 kap. 1 § 5 framgår att socialnämnden aktivt ska arbeta för att förebygga och motverka missbruk av spel om pengar bland barn och unga. Av 5 kap. 9 a § framgår att kommunen ska ingå en överenskommelse med regionen om ett samarbete i fråga om personer som missbrukar alkohol, narkotika, andra beroendeframkallande medel, läkemedel, dopningsmedel eller spel om pengar.

Hälso- och sjukvårdslagen

Av 16 kap. 3 § 2 hälso- och sjukvårdslagen (2017:30), förkortad HSL, framgår att regionen ska ingå en överenskommelse med kommunen om ett samarbete i fråga om bl.a. personer som missbrukar alkohol, narkotika, andra beroendeframkallande medel, läkemedel, dopningsmedel eller spel om pengar.

Förordning med instruktion för Folkhälsomyndigheten

I 14 § förordningen (2021:248) med instruktion för Folkhälsomyndigheten anges att myndigheten ska verka för kunskapsutveckling och kunskapsförmedling samt för nationell samordning inom området spel om pengar och spelproblem. Myndigheten ska även följa upp utvecklingen inom området.

Bakgrund

Målet för spelpolitiken

Målet för samhällets insatser mot spelberoende är att minska skadeverkningsarna av överdrivet spelande (prop. 2002/03:35, bet. 2002/03:SoU7, rskr. 2002/03:145).

Pågående arbete

Beroende av dator-, tv- eller onlinespel

Sedan 2018 har beroende av dator-, tv- eller onlinespel räknats som en diagnos i Världshälsoorganisationens (WHO:s) klassificeringssystem, ICD-11 (International Statistical Classification of Diseases and Related Health Problems). Socialstyrelsen arbetar för närvarande med att översätta ICD-11 från engelska till svenska. En svensk version av ICD-11 beräknas vara klar i slutet av 2024.

Det är ännu inte fastställt när införandet av ICD-11 kommer att införas i Sverige (socialstyrelsen.se).

Analys av befolkningsstudie om spel

I Folkhälsomyndighetens regleringsbrev för budgetåret 2022 fick myndigheten i uppdrag att göra fördjupade analyser av Swedish Longitudinal Gambling Study (Swelogs) 2021 och det kompletterande material som samlats in om barn och föräldrar samt kommunicera resultaten till relevanta målgrupper (S2022/00613). I mars 2023 redovisade Folkhälsomyndigheten uppdraget i rapporten Återrapporering av befolkningsstudie om spel – Folkhälsomyndighetens återrapporering av regeringsuppdrag under 2022.

Uppdrag att genomföra insatser för att stärka och utveckla arbetet med att förebygga spelproblem

Av Folkhälsomyndighetens regleringsbrev för budgetåret 2024 framgår att myndigheten ska genomföra insatser för att stärka och utveckla arbetet med att förebygga spelproblem (S2023/03257). I uppdraget ingår att verka stödjande och pådrivande i förhållande till berörda aktörer, bl.a. genom att utveckla och sprida det nationella kunskapsstödet om spelproblem och erfarenheter från Swelogs samt genom nationell samordning och ett effektivt och kunskapsbaserat förebyggande arbete på nationell, regional och lokal nivå. I uppdraget ingår även att beakta kopplingen mellan spel om pengar och fenomen i gråzonen mellan spel om pengar och dataspelande som har tydliga samband med riskabla spelformer och problemspelande. Folkhälsomyndigheten ska senast den 31 mars 2025 och den 31 mars 2026 lämna delredovisningar av uppdraget till Regeringskansliet. Folkhälsomyndigheten ska senast den 31 mars 2027 lämna en slutredovisning av uppdraget till Regeringskansliet.

Samband mellan dataspel och spel om pengar

Swelogs 2021 visade att de som spelar dataspel ofta i större utsträckning också har ett problemspelande enligt PGSI (Problem Gambling Severity Index). För män gäller det framför allt för dem som spelar dataspel dagligen. För kvinnor gäller det för dem som spelar dataspel varje vecka eller oftare. Vidare finns samband mellan dataspelande och psykisk ohälsa, såsom depression och ångest. Den som spelar mycket kan även få problem med den fysiska hälsan, skolarbete, sömn och sociala relationer. Enligt Swelogs 2021 har de som spelat dataspel dagligen (personer 16–84 år) sämre psykisk hälsa än de som spelat dataspel mer sällan eller aldrig. Vidare visar Swelogs 2021 att andelen som spelat på e-sport bland dem som spelat om pengar är högst bland 16–17-åringar och avtar med stigande ålder (folkhälsomyndigheten.se).

Tidigare riksdagsbehandling

Motionsyrkanden om spelfrågor behandlades senast i betänkande 2022/23:SoU19 Alkohol, narkotika, dopning, tobak och spel. Motionsyrkandena avstyrktes. Riksdagen biföll utskottets förslag till riksdagsbeslut (prot. 2022/23:83).

Utskottets ställningstagande

Utskottet välkomnar att Folkhälsomyndigheten har fått i uppdrag att genomföra insatser för att stärka och utveckla arbetet med att förebygga spelproblem (S2023/03257). I uppdraget ingår bl.a. att beakta kopplingen mellan spel om pengar och fenomen i gråzonen mellan spel om pengar och dataspelade som har tydliga samband med riskabla spelformer och problemspelande. Uppdraget ska slutredovisas senast den 31 mars 2027. Utskottet anser inte att riksdagen behöver ta något initiativ med anledning av motion 2023/24:2067 (SD) yrkande 13. Motionsyrkandet bör avslås.

Motioner som bereds förenklat

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden som rör samma eller i huvudsak samma frågor som riksdagen har behandlat tidigare under valperioden.

Utskottets ställningstagande

De motionsyrkanden som finns upptagna i bilaga 2 rör samma eller i huvudsak samma frågor som utskottet har behandlat tidigare under valperioden, se betänkande 2022/23:SoU19. Utskottet avstyrker därför dessa motionsyrkanden. Tidigare ståndpunkter framgår av det nämnda betänkandet.

Reservationer

1. ANDTS-strategin, punkt 1 (C, MP)

av Christofer Bergenblock (C) och Ulrika Westerlund (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2023/24:2493 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkande 47.

Ställningstagande

Merparten av det ANDTS-förebyggande arbetet genomförs av kommuner och regioner samt idéburna organisationer och privata aktörer på lokal nivå. Kommunala resurser avsatta för samordning och planering av ANDTS-förebyggande arbete har minskat under de senaste två strategiperioderna, samtidigt som kommunerna har fått ett utvidgat ansvar inom vissa delar av ANDTS-området.

Vi anser att kommunernas och regionernas förutsättningar för genomförande av ANDTS-strategin behöver stärkas. Regeringen bör ge en lämplig myndighet i uppdrag att se över hur detta kan bäst kan genomföras.

2. Svensk alkoholpolitik och detaljhandelsmonopolet, punkt 2 (S, V, MP)

av Fredrik Lundh Sammeli (S), Yasmine Bladelius (S), Mikael Dahlqvist (S), Anna Vikström (S), Karin Rågsjö (V), Ulrika Westerlund (MP) och Karin Sundin (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2023/24:465 av Karin Rågsjö m.fl. (V) yrkande 10,
2023/24:1001 av Kalle Olsson och Anna-Caren Säterberg (båda S) och
2023/24:2617 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkande 111.

Ställningstagande

Enligt vår mening är det viktigt att bibehålla den svenska, restriktiva, alkohol-lagstiftningen för att minska de medicinska och sociala skadeverkningarna av alkohol. Betydelsefulla verktyg i alkoholpolitiken är att på olika sätt begränsa tillgången till alkohol, bl.a. genom införselregler, åldersgränser, försäljnings-monopol och en aktiv prispolitik. Enligt vår mening bör regeringen inte gå fram med förslag som hotar Sveriges möjligheter att självständigt styra utvecklingen på alkoholområdet.

Högsta domstolens dom från sommaren 2023 – som innebär att det enligt alkohollagen är tillåtet med distansförsäljning, där alkoholen vid köpet finns i en annan EU- eller EES-stat och därefter transporteras till Sverige av en transportör som anlitas av säljaren – måste anses utmana intentionerna bakom den svenska alkoholpolitiken. Regeringen bör därför tillsätta en utredning med uppdrag att ta fram förslag på restriktioner mot kommersiell förmedling av alkohol som riskerar att undergräva detaljhandelsmonopolets rättsliga ställning.

3. Åldersgränsen för att köpa alkohol på Systembolaget, punkt 3 (C)

av Christofer Bergenblock (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2023/24:1626 av Niels Paarup-Petersen (C) och

2023/24:2493 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkande 44.

Ställningstagande

Myndighetsåldern bör vara så enhetlig som möjligt. Det är inkonsekvent och principiellt problematiskt att en 18-åring kan köpa en flaska vin på krogen, eller ta körkort, gifta sig och väljas till kommunalråd, men inte köpa samma vinflaska på Systembolaget. Enligt min mening finns det inte några tydliga skäl till att åldersgränsen på Systembolaget inte ska följa myndighetsåldern. Regeringen bör därför återkomma med ett förslag som innebär att åldersgränsen för köp av alkohol på Systembolaget sänks till 18 år.

4. Vissa andra regleringar på alkoholområdet, punkt 4 (C)

av Christofer Bergenblock (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2023/24:2493 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkande 42 och
avslår motionerna
2023/24:296 av Joar Forssell (L),
2023/24:1277 av Carl Nordblom (M),
2023/24:1788 av Niels Paarup-Petersen (C) yrkandena 1 och 2 samt
2023/24:2272 av Carl Nordblom (M).

Ställningstagande

Lagstiftning, föreskrifter och andra regleringar som syftar till att förebygga överkonsumtion och missbruk av alkohol behöver ses över och moderniseras, så att förebyggande insatser och tillsyn kan effektiviseras. Enligt min mening bör regeringen återkomma med förslag som innebär att regleringar som inte kan motiveras utifrån ett folkhälsoperspektiv avskaffas. Till exempel bör det s.k. animeringsförbudet ses över liksom de detaljerade reglerna om bildbruket i marknadsföringen.

5. Systembolagets informations- och forskningsuppdrag, punkt 5 (C)

av Christofer Bergenblock (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2023/24:2493 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkande 41.

Ställningstagande

Enligt min mening ska Systembolaget sköta detaljhandeln och säkerställa likvärdiga förutsättningar för små och stora producenter i hela landet. Regeringen bör vidta åtgärder så att Systembolagets informations- och

forskningsuppdrag flyttas till en myndighet med folkhälsokompetens, t.ex. Folkhälsomyndigheten.

6. Alkoholens skadeverkningar, punkt 6 (SD)

av Carina Ståhl Herrstedt (SD), Carita Boulwén (SD), Mona Olin (SD) och Leonid Yurkovskiy (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:2067 av Carina Ståhl Herrstedt m.fl. (SD) yrkande 3 och avslår motion

2023/24:465 av Karin Rågsjö m.fl. (V) yrkandena 7 och 8.

Ställningstagande

Vi anser att unga i tidig ålder bör få information och kunskap om alkoholmissbruk, riskkonsumtion och de allvarliga fysiska, psykiska, ekonomiska och sociala skador ett alkoholmissbruk kan ge. Genom att ge unga kunskap i ett tidigt stadium kan vi motverka att unga utvecklar en ohälsosam alkoholkonsumtion som senare kan leda till ett livslångt missbruk. Samtidigt kan kunskapen användas för att uppmärksamma andras riskbeteende. Regeringen bör ge en lämplig myndighet i uppdrag att se över denna fråga.

7. Alkoholens skadeverkningar, punkt 6 (V, MP)

av Karin Rågsjö (V) och Ulrika Westerlund (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:465 av Karin Rågsjö m.fl. (V) yrkandena 7 och 8 samt avslår motion

2023/24:2067 av Carina Ståhl Herrstedt m.fl. (SD) yrkande 3.

Ställningstagande

Kunskapen om alkoholens inverkan på hälsan är relativt låg hos befolkningen, inte minst när det gäller den ökade risken för att drabbas av cancer vid alkoholkonsumtion. Vi anser därför att det offentliga behöver ta ett större ansvar för att förmedla kunskap till befolkningen om alkoholkonsumtionens inverkan på hälsan, såsom den ökade risken för cancer. Regeringen bör ge en lämplig myndighet i uppdrag att ta fram en nationell informationsinsats om alkoholkonsumtionens inverkan på hälsan, såsom den ökade risken för cancer. Vidare bör regeringen tillsätta en utredning med uppdraget att ta fram förslag på en långsiktig plan med åtgärder för att motverka alkoholens skadeverkningar.

8. Narkotikapolitiken, punkt 7 (S)

av Fredrik Lundh Sammeli (S), Yasmine Bladelius (S), Mikael Dahlqvist (S), Anna Vikström (S) och Karin Sundin (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:2617 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkande 115.

Ställningstagande

Narkotikautredningen har haft i uppdrag att föreslå hur en fortsatt restriktiv narkotikapolitik kan kombineras med ett effektivt narkotikaförebyggande arbete, en god missbruks- och beroendevård som innehåller insatser för skademinimering samt insatser för att ingen ska dö till följd av läkemedels- och narkotikaförgiftningar. Vi anser att en fortsatt restriktiv narkotikapolitik som samtidigt ökar tillgången till skadereducerande insatser bör vara vägledande även framåt. Tidiga, effektiva och tillgängliga insatser behövs också för att förebygga användning av narkotika med särskilt fokus på unga. Arbetet behöver bedrivas tvärsektoriellt och samordnas med liknande insatser inom andra områden. Regeringen bör beakta detta i sitt fortsatta arbete med narkotikapolitiken.

9. Kartläggning av narkotikasituationen i Sverige, punkt 8 (SD)

av Carina Ståhl Herrstedt (SD), Carita Boulwén (SD), Mona Olin (SD) och Leonid Yurkovskiy (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2023/24:2067 av Carina Ståhl Herrstedt m.fl. (SD) yrkande 6.

Ställningstagande

Enligt vår mening bör regeringen ge en lämplig myndighet i uppdrag att på ett övergripande plan utreda och kartlägga hur beroende- och narkotikasituationen ser ut i Sverige. Det behövs även en grundläggande översyn av såväl tidigare som numera förd narkotikapolitik.

10. Nationellt mål om minskad narkotikadödlighet, punkt 9 (S)

av Fredrik Lundh Sammeli (S), Yasmine Bladelius (S), Mikael Dahlqvist (S), Anna Vikström (S) och Karin Sundin (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2023/24:2617 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkande 110.

Ställningstagande

Vi anser att ett nationellt mål för att minska dödligheten kopplat till narkotikamissbruk ska införas. Regeringen bör återkomma med ett sådant förslag.

11. Naloxon, punkt 10 (S, V, C, MP)

av Fredrik Lundh Sammeli (S), Yasmine Bladelius (S), Mikael Dahlqvist (S), Anna Vikström (S), Karin Rågsjö (V), Christofer Bergenblock (C), Ulrika Westerlund (MP) och Karin Sundin (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2023/24:1638 av Niels Paarup-Petersen (C) yrkandena 2 och 3.

Ställningstagande

Vi anser att regeringen snarast bör återkomma med ett förslag som medför att även personer utanför hälso- och sjukvården – t.ex. poliser, personal inom missbruksvården och anhöriga – ska kunna överlämna naloxon i en akut situation.

12. Övriga frågor om narkotikarelaterade dödsfall, punkt 11 (SD)

av Carina Ståhl Herrstedt (SD), Carita Boulwén (SD), Mona Olin (SD) och Leonid Yurkovskiy (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2023/24:2067 av Carina Ståhl Herrstedt m.fl. (SD) yrkande 4 och
avslår motionerna
2023/24:287 av Joar Forssell (L) och
2023/24:1605 av Niels Paarup-Petersen (C) yrkande 6.

Ställningstagande

Den föregående regeringens förnyade ANDTS-strategi gav enligt vår mening inte tillräckliga svar på hur de narkotikarelaterade dödsfallen ska bli färre. Vi anser därför att regeringen bör verka för att stärka arbetet med att motverka narkotikarelaterade dödsfall i Sverige.

13. Förebyggande arbete mot missbruk bland unga, punkt 12 (V, MP)

av Karin Rågsjö (V) och Ulrika Westerlund (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2023/24:465 av Karin Rågsjö m.fl. (V) yrkande 1.1.

Ställningstagande

Grunden för det förebyggande arbetet är att identifiera hälsorisker innan de hunnit utvecklas till sjukdom eller ohälsa. Enligt vår mening bör regeringen därför tillsätta en utredning med uppdrag att ta fram förslag på hur regioner och kommuner ska utveckla det förebyggande arbetet för unga i riskzonen för missbruk.

14. Klassificering av narkotika, punkt 14 (SD)

av Carina Ståhl Herrstedt (SD), Carita Boulwén (SD), Mona Olin (SD) och Leonid Yurkovskiy (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2023/24:2067 av Carina Ståhl Herrstedt m.fl. (SD) yrkande 5 och
avslår motion
2023/24:1291 av Hanna Westerén (S).

Ställningstagande

Vi anser att mer måste göras för att förhindra ungas droganvändning som sprider sig på nätet. Regeringen bör därför stärka arbetet för att se över, kartlägga och motverka förekomsten och spridningen av nätdroger.

15. Tobak och tobaksfria nikotinprodukter, punkt 16 (S, MP)

av Fredrik Lundh Sammeli (S), Yasmine Bladelius (S), Mikael Dahlqvist (S), Anna Vikström (S), Ulrika Westerlund (MP) och Karin Sundin (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 16 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:2617 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkande 113 och avslår motionerna

2023/24:136 av Björn Tidland (SD),

2023/24:465 av Karin Rågsjö m.fl. (V) yrkande 12 och

2023/24:1037 av Anna Wallentheim och Sofia Skönnbrink (båda S).

Ställningstagande

De senaste åren har det skett en explosionsartad utveckling av tobaksfria nikotinprodukter i form av bland annat e-cigarettor och s.k. vitt snus. Dessa produkter framställs ofta som hälsosammare alternativ till tobak och som en hjälp för att minska skadorna av tobaksanvändning, men produkterna innehåller i regel stora mängder nikotin som har utvunnits ur just tobak.

Vi anser att regeringen bör vidta åtgärder som medför att fler personer helt avstår från tobaksanvändning och att användningen av tobaksfria nikotinprodukter minskar.

16. Tobak och tobaksfria nikotinprodukter, punkt 16 (V)

av Karin Rågsjö (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 16 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:465 av Karin Rågsjö m.fl. (V) yrkande 12 och avslår motionerna

2023/24:136 av Björn Tidland (SD),

2023/24:1037 av Anna Wallentheim och Sofia Skönnbrink (båda S) och

2023/24:2617 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkande 113.

Ställningstagande

Det tobaksfria smaksatta nikotinsnuset är den vanligast förekommande produkten bland de tobaksfria nikotinprodukterna. Till skillnad från elektroniska cigaretter är kunskapsnivån låg när det gäller huruvida det tobaksfria snuset fungerar som en inkörsport till snus med tobak eller om tobakssnusare övergår till att använda tobaksfritt snus. Enligt min mening bör regeringen ge en lämplig myndighet i uppdrag att utreda ett eventuellt förbud av smaksatt tobaksfritt snus på liknande premisser som förbudet av smaksatta vätskor avsedda att konsumeras genom e-cigaretter.

17. Ny utredning om tobaks- och nikotinprodukters skadeverkningar, punkt 17 (SD)

av Carina Ståhl Herrstedt (SD), Carita Boulwén (SD), Mona Olin (SD) och Leonid Yurkovskiy (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 17 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2023/24:2067 av Carina Ståhl Herrstedt m.fl. (SD) yrkande 8.

Ställningstagande

Vi anser inte att de utredningar som gjorts om tobaks- och nikotinprodukters skadeverkningar är tillräckliga för att riksdagen ska kunna fatta beslut om några förändringar i strategier och mål. Regeringen bör därför tillsätta en ny oberoende utredning som faktiskt ger svar på det som riksdagen beslutat om och efterfrågat i sitt tillkännagivande till regeringen.

18. Spelberoende, punkt 19 (SD)

av Carina Ståhl Herrstedt (SD), Carita Boulwén (SD), Mona Olin (SD) och Leonid Yurkovskiy (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 19 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2023/24:2067 av Carina Ståhl Herrstedt m.fl. (SD) yrkande 13.

Ställningstagande

Vi anser att regeringen bör verka för att e-sportmissbruk inkluderas i arbetet mot spelberoende. De individer som riskerar att fastna i ett e-sportmissbruk skulle då ha rätt till hjälp eftersom spelmissbruk klassas som en beroendesjukdom. Detta skulle bidra till att staten kan ta sitt ansvar i en allmän strävan efter att förhindra medborgare att hamna i en spelproblematik.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden 2023/24

2023/24:136 av Björn Tidland (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förbjuda tillverkning och försäljning av cigaretter i Sverige och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:287 av Joar Forssell (L):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över förutsättningarna för Statens haverikommission att utreda de många narkotikarelaterade dödsfallen bland unga och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:296 av Joar Forssell (L):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda flera omregleringar av reglerna kring alkoholserving och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:307 av Joar Forssell (L):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda en avreglering av rökning på serveringar och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:443 av Tobias Andersson m.fl. (SD):

11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öppna för gårdsförsäljning utan vidare dröjsmål och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:445 av Tobias Andersson m.fl. (SD):

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillåta gårdsförsäljning och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:465 av Karin Rågsjö m.fl. (V):

1.1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör tillsätta en utredning med uppdrag att ta fram förslag på hur regioner och kommuner ska utveckla det förebyggande arbetet för unga i riskzonen för missbruk och psykisk ohälsa och tillkännager detta för regeringen.

Förslaget behandlas i den del som avser missbruk.

7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ge lämplig myndighet i uppdrag att ta fram en nationell informationsinsats om alkoholkonsumtionens inverkan på hälsan, såsom den ökade risken för cancer, och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör tillsätta en utredning med uppdrag att ta fram förslag på en långsiktig plan med åtgärder för att motverka alkoholens skadeverknningar och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör tillsätta en utredning med uppdrag att ta fram förslag för hälsotexter på alkoholprodukter och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör tillsätta en utredning med uppdrag att ta fram förslag på restriktioner mot kommersiell förmedling av alkohol som riskerar att undergräva detaljhandelsmonopolets rättsliga ställning och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ge lämplig myndighet i uppdrag att utreda ett eventuellt förbud av smaksatt tobaksfritt snus på liknande premisser som förbudet av smaksatta vätskor avsedda att konsumeras genom e-cigarett och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag om s.k. dold försäljning av tobak utifrån förslaget i SOU 2016:14 och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:658 av Jytte Guteland och Kadir Kasirga (båda S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga ett förbud mot alkoholreklam på sociala medier och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:699 av Oliver Rosengren m.fl. (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över förutsättningarna för slopat krav på matservering för att kunna beviljas stadigvarande serveringstillstånd och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över förutsättningarna för att tillåta take away-försäljning av alkohol och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över förutsättningarna för att ge lagstöd för hemleverans av alkohol och tillkännager detta för regeringen.

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över förutsättningarna för att införa självreglering av serveringstid och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över förutsättningarna för att förenkla regleringen av serveringsytor och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillåta s.k. gårdsförsäljning, på sikt utan restriktioner i kvantitet och reglering kring förkovran, och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:966 av Camilla Brunsberg (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att tillåta gårdsförsäljning av alkoholdrycker och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:984 av Pontus Andersson Garpvall (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Systembolaget bör överväga att förlänga öppettiderna och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:985 av Pontus Andersson Garpvall (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Systembolaget bör överväga att öppna små systembolag och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1001 av Kalle Olsson och Anna-Caren Sätherberg (båda S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen skyndsamt bör värna intentionerna bakom svensk alkoholpolitik och vidta åtgärder för att täppa till de kryphål som Winefinder-domen har blottlagt och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1037 av Anna Wallentheim och Sofia Skönbrink (båda S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta fram en konkret nationell strategi för att nå målsättningen om en tobaksfri generation till 2040 och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1050 av Roland Utbult (KD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en pilotstudie om systematiska mätningar av narkotika och andra dopningsmedel och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett nationellt system för bevakning av narkotikasubstanser i avloppsvatten och tillkännager detta för regeringen.

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda statens stöd till ett nationellt system för bevakning av narkotikasubstanser i avloppsvatten och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1107 av Boriana Åberg (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga möjligheten att avskaffa Systembolagets monopol och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1193 av Markus Wiechel (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda införandet av dold tobaksförsäljning och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över införandet av krav på att kunna uppvisa id vid tobakskonsumtion och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1240 av Martina Johansson (C):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att alla varor som produceras på en gård ska få säljas på gården och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1260 av Anders Ådahl (C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att slopa kravet på att kunna servera mat vid alkoholserving och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta bort kravet på eget kök i anslutning till serveringsstället och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1272 av Carl Nordblom (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna för slopat krav på matserving för att verksamheter ska kunna beviljas stadigvarande eller tillfälliga serveringstillstånd riktade mot allmänheten eller slutna sällskap och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1277 av Carl Nordblom (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att slopa kravet på serveringstillstånd och särskilt tillstånd för provsmakning av egenproducerade drycker som är gjorda av råvaror från den egna gården, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2023/24:1283 av Rose-Marie Carlsson m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för införandet av en lagstiftning som begränsar försäljningen av lustgas och förbjuder dess användning och hantering för allmänheten och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1291 av Hanna Westerén (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över lagstiftningen så att fler drogblandningar förbjuds och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1438 av Ann-Sofie Lifvenhage (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga möjligheten att införa en utbildning med ett intyg om tillstånd för att driva restaurang giltigt i hela landet och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1605 av Niels Paarup-Petersen (C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att satsa på det förebyggande missbruksarbetet och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förutsättningslöst utvärdera effekterna av dagens lagstiftning och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda införandet av injektionsrum och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda om personer ska kunna fortsätta i behandling trots fortsatt användande av droger och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1608 av Stina Larsson m.fl. (C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa gårdsförsäljning av öl, vin och cider och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa gårdsförsäljning utan volymbegränsning av gårdens årliga produktion och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa gårdsförsäljning utan volymbegränsning för den enskilda kunden vid varje köptillfälle och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1609 av Niels Paarup-Petersen m.fl. (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillåta försäljning av öl och vin i licensierade livsmedelsbutiker och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1620 av Jonny Cato (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att slopa rökförbud på uteserveringar och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1626 av Niels Paarup-Petersen (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att åldersgränsen för att köpa alkohol på Systembolaget bör sänkas från 20 år till 18 år och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1633 av Rickard Nordin och Niels Paarup-Petersen (båda C):

10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att avskaffa kravet på mat vid alkoholservering och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1638 av Niels Paarup-Petersen (C):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att naloxon bör delas ut inom missbruksvården samt till anhöriga och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att poliser bör ges möjlighet att bära naloxon och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1788 av Niels Paarup-Petersen (C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det ska vara tillåtet för Systembolaget att sälja alkoglass och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det ska vara tillåtet för Systembolaget att sälja kyld dryck och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1789 av Niels Paarup-Petersen (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda effekter på hälsa och samhälle i samband med legalisering av cannabis i Sveriges grannländer och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1805 av Rickard Nordin (C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en åldersgräns på köp av dikväveoxid och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förbjuda försäljning av dikväveoxid i berusningssyfte och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1819 av Anne-Li Sjölund (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att slopa kravet på matsservering i samband med alkoholservering samt kravet på eget kök i anslutning till serveringsstället och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2067 av Carina Ståhl Herrstedt m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör se över möjligheten att inrätta kunskapscenter som ska fungera som ett viktigt stöd till länsstyrelsernas ANDTS-samordnare, det nationella ANDTS-kansliet och Folkhälsomyndigheten och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att begränsa otillbörlig marknadsföring av alkoholhaltiga drycker och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka för ökad kunskapsspridning om alkoholmissbruk och riskkonsumtion bland unga och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka för att stärka arbetet med att motverka narkotikarelaterade dödsfall i Sverige och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör stärka arbetet med att motverka förekomsten och spridningen av narkotika och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör överväga att kartlägga den nuvarande narkotikasituationen i Sverige och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det i nästa ANDTS-strategi bör finnas ett skadereduceringsperspektiv även för tobaks- och nikotinprodukter liksom det gör på alkoholens område och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör överväga en ny oberoende utredning om skadeverkningar av olika tobaks- och nikotinprodukter och tillkännager detta för regeringen.

10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka det spelförebyggande arbetet, särskilt bland barn och ungdomar, och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör kontrollera att kommuner och regioner arbetar med stödande och spelförebyggande åtgärder, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör arbeta för att även e-sportmissbruk inkluderas i arbetet mot spelberoende och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2072 av Carina Ståhl Herrstedt m.fl. (SD):

9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att klassa diagnosen sex- och kärleksberoende som en beroendesjukdom och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2148 av Ann-Charlotte Hammar Johnsson m.fl. (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om gårdsförsäljning och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2272 av Carl Nordblom (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga möjligheten att göra Stockholms stad till testkommun för systembolag som har söndagsöppet, längre öppettider resterande dagar samt försäljning av kyllda drycker, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2023/24:2275 av Carl Nordblom (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna till ändringar i alkohollagen och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2298 av Sten Bergheden (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att ordna så att ett utskänkningstillstånd för en restaurangägare som gäller i en kommun eller för en restaurang också med enkelhet ska kunna gälla i andra kommuner och i andra egna restauranger som restaurangägaren etablerar, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2023/24:2311 av Ann-Charlotte Hammar Johnsson m.fl. (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om gårdsförsäljning och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2420 av Camilla Brodin (KD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att samla ansvaret för all statistik på alkoholområdet på en statlig myndighet och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2437 av Beatrice Timgren (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att prioritera tidig rehabilitering och behandling för dem som lider av missbruksproblem, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2023/24:2473 av Catarina Deremar (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förhindra bruket av nikotin och tobak och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2477 av Dennis Dioukarev m.fl. (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda huruvida starköl ska tillåtas säljas och konsumeras vid utvalda sektioner under vissa idrottsevenemang och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2479 av Daniel Bäckström m.fl. (C):

10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillåta gårdsförsäljning av alkohol och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2493 av Christofer Bergenblock m.fl. (C):

41. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Systembolagets informations- och forskningsuppdrag bör flyttas till en lämplig myndighet med folkhälsokompetens och tillkännager detta för regeringen.
42. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att effektivisera förebyggande insatser och tillsyn på alkoholområdet genom att se över och modernisera lagstiftningen och tillkännager detta för regeringen.
43. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta bort kravet på matservering för att få servera alkohol och tillkännager detta för regeringen.
44. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att åldersgränsen för både servering och köp av alkohol bör vara identisk med myndighetsåldern på 18 år och tillkännager detta för regeringen.
45. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda om s.k. brukarrum bör inrättas i Sverige och tillkännager detta för regeringen.

47. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka kommunernas och regionernas förutsättningar för att genomföra ANDTS-strategin och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2529 av Markus Wiechel m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att slopa kravet på matservering i samband med alkoholförsäljning och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheten att avskaffa Systembolagets monopol och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2536 av Markus Wiechel m.fl. (SD):

9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheten att snarast tillåta gårdsförsäljning av alkohol och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2550 av Jytte Guteland och Mattias Vepsä (båda S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att tillsätta en utredning med målsättningen att införa hälsovarningar på alkoholprodukter och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2586 av Kerstin Lundgren (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att nu öppna för gårdsförsäljning av alkoholhaltiga drycker och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2596 av Angelica Lundberg (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att successivt höja åldersgränsen för inköp av cigaretter och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att göra det olagligt att köpa ut, sälja eller ge bort cigaretter till en person yngre än den gällande åldersgränsen och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2617 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S):

109. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om den svenska ANDTS-politiken och tillkännager detta för regeringen.
110. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett nationellt mål för dödlighet kopplat till missbruk och tillkännager detta för regeringen.

111. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att värna den restriktiva alkoholpolitiken och tillkännager detta för regeringen.
112. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett rökfritt Sverige till 2025 och tillkännager detta för regeringen.
113. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om minskad tobaksanvändning samt minskad användning av tobaksfria nikotinprodukter och tillkännager detta för regeringen.
114. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av en reglering av icke-medicinsk användning av lustgas och tillkännager detta för regeringen.
115. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om narkotikapolitiken och tillkännager detta för regeringen.

BILAGA 2**Motionsyrkanden som avstyrks av utskottet**

Motion	Motionärer	Yrkanden
20. Motioner som bereds förenklat		
2023/24:443	Tobias Andersson m.fl. (SD)	11
2023/24:445	Tobias Andersson m.fl. (SD)	5
2023/24:465	Karin Rågsjö m.fl. (V)	9 och 13
2023/24:658	Jytte Guteland och Kadir Kasirga (båda S)	
2023/24:699	Oliver Rosengren m.fl. (M)	1–6
2023/24:966	Camilla Brunsberg (M)	
2023/24:984	Pontus Andersson Garpvall (SD)	
2023/24:985	Pontus Andersson Garpvall (SD)	
2023/24:1107	Boriana Åberg (M)	
2023/24:1193	Markus Wiechel (SD)	1 och 2
2023/24:1240	Martina Johansson (C)	2
2023/24:1260	Anders Ådahl (C)	1 och 2
2023/24:1272	Carl Nordblom (M)	
2023/24:1283	Rose-Marie Carlsson m.fl. (S)	
2023/24:1438	Ann-Sofie Lifvenhage (M)	
2023/24:1605	Niels Paarup-Petersen (C)	1 och 2
2023/24:1608	Stina Larsson m.fl. (C)	1–3
2023/24:1609	Niels Paarup-Petersen m.fl. (C)	
2023/24:1620	Jonny Cato (C)	
2023/24:1633	Rickard Nordin och Niels Paarup-Petersen (båda C)	10
2023/24:1789	Niels Paarup-Petersen (C)	
2023/24:1805	Rickard Nordin (C)	1 och 2
2023/24:1819	Anne-Li Sjölund (C)	
2023/24:2067	Carina Ståhl Herrstedt m.fl. (SD)	1, 2, 7, 10 och 11
2023/24:2072	Carina Ståhl Herrstedt m.fl. (SD)	9
2023/24:2148	Ann-Charlotte Hammar Johnsson m.fl. (M)	
2023/24:2275	Carl Nordblom (M)	
2023/24:2298	Sten Bergheden (M)	
2023/24:2311	Ann-Charlotte Hammar Johnsson m.fl. (M)	

2023/24:2420	Camilla Brodin (KD)	
2023/24:2473	Catarina Deremar (C)	
2023/24:2477	Dennis Dioukarev m.fl. (SD)	
2023/24:2479	Daniel Bäckström m.fl. (C)	10
2023/24:2493	Christofer Bergenblock m.fl. (C)	43 och 45
2023/24:2529	Markus Wiechel m.fl. (SD)	1 och 2
2023/24:2536	Markus Wiechel m.fl. (SD)	9
2023/24:2550	Jytte Guteland och Mattias Vepsä (båda S)	
2023/24:2586	Kerstin Lundgren (C)	
2023/24:2596	Angelica Lundberg (SD)	1 och 2
2023/24:2617	Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S)	109, 112 och 114